

AIARALDEA *hemen*

AGURTZANE INTXAURRAGA:
“Irrien Lagunek protagonismoa izango dute, baina benetako protagonista herria izango da” 12-13 or.

BOLATOKIA:
Hasi da Arabako Bolatoki Txapelketaren 50. edizioa 24-25 or.

“Metastasia da gure Damoklesen ezpata, buru gainean uneoro dugun beldurra”

ANE LANDETA

AIARALDEA 6

Ikastetxe guztiak batu dira Altxa Burua mugimendura

Indarrak batu dituzte adingabeek teknologiarekin harreman osasuntsua izan dezaten

LAUDIO 9

Aizpea Azumendik egin du eskarazo defentsarik onena Filosofia Olinpiadan

Laudio Institutuko zortzi ikaslek parte hartu zuten Gasteizen ospatutako Filosofia Olinpiadan

OROZKO 11

Orozko Rock jaialdiaren azken edizioa izango da aurtengoa

Aurkezipena eta agurra egin zuten ekitaldi bakarrean, eta talde sorpresa handi bat egongo dela ziurtatu dute

KULTURA 18

Rlantzek eta Ziztadak disko berria plazaratuko dute martxoaren 14an

Bizitzak arriskuan kanta partekatu dute jadanik sareetan, Ipar Haizea EParen aurrerapen kanta

KIROLA 26

Finalaren atarian geratu dira Laudioko tenis jokalariek gazteak

Bi puntugatik galdu zuten Faduraren aurka, baina Klubean ziur daude esperientzia errepikatuko dutela

elkarritzeta

“Baldintza duin eta onetan gaixotasuna pasatzeko eskubidea aldarrikatzen dugu”

ANE LANDETA (Amurrio, 1958) BIRIKETAKO MINBIZIARI AURRE EGIN DIO BERRIKI, ETA IZAN IÑURRI ELKARTEKO INURRITEGIAN TOPATU DU BABESLEKUA. ERITASUNAREN BIZIPENAK OLERKI BILAKATU ETA FAKTORIAKO OHOLTZAN TAULARATU DITU BERRIKI, ESKUALDEKO HIRU KIDEREKIN BATERA.

Testua eta argazkiak **Aimar Gutierrez Bidarte**

Lehenik eta behin, nola zaude?

Orokorrean ondo. Emaitez ondo nagoela esaten didate baina haserre nago ala ere, ez naizelako errekupeparen nik nahi dudana bezain azkar. Oraindik pairatzen ditut kimioaren eraginak. Pentsatu nahi dugu kimio saioak amaitzen direnetik aurrera, zure osasuna hobetzen joango dela, eta ala izango da, baina oso-oso astiro doa prozesu hori. Denboraz luzatzen da, nekearekin jarraitzen dut eta muskuluetan min jarraitua dut ere.

Nire minbizia biriketakoa da, ebakuntza egin zidaten eta lobulu bat kendu zidaten. Hori dela eta, gabeziak nabaritzen ditut oraindik ere ariketa fisikoa egiteran: eskailerak igotzeko, azkar ibiltzeko, igeri egiteo...

Haserre nago askotan. Kimioak lur jota uzten nau eta errekupeparen ez da erraza, batzuetan ondorioak betirako geratzen dira.

Gainera, minbizi prozesuren bat bizi dugun guztiok metastasiaren beldurra dugu uneoro gainean. Beldur hori da gure Damoklesen ezpata, buru gainean uneoro dugun beldurra, mediku azterketetan are gehiago areagotzen den beldurra.

Minbiziarekin bizitzea, olerkietan emanaldia eskiani berri duzue Faktorian. Lau emakume elkartu zarete oholtzan minbiziaren gaia-ri begirada eskaintzeko. Non du abiapuntua egitasmoak? Nola elkartu zineten eta nola sortu zen emanaldia egiteko ideia?

Esaten dizutenean minbizia duzula, hekatonbea da. Ezin sine-tsi geratzen zara. Ematen du ez doala zurekin, hori ez zaizula ari gertatzen zuri. Onartzen duzu baina... Zaila da eta oso azkar doa guztia, medikuak, azterketak... Une horretan egin nuen minbizi-ri buruzko nire lehen olerkia, kaosa nuen aurrean, nire ordu-arte bizi amaituta zegoen. Minbizia olerkia idatzi nuen orduan. Jendea irakutsi nion eta hunkigarria zela esaten zidaten. Ebakuntza egin zidaten ondoren eta jarraian kimioa hartzeari ekin nion. Une horretan bigarren olerkia idatzi nuen, *Hil arte bizi*. Bi olerkiak une desberdinetan eginak daude eta egoera animiko desberdinak adierazten dituzte. Bigarren hau lazgarriagoa da. Eztanda egoera batean nengoen, lur jota kimioa-terapiaren eragin gogorren aurrean.

Orduan bururatu zitzaizkidan olerkiok musikatu genitzaizkela. Izaskun del Cerrori bota nion proposamena. Berak oso pozik onartu

zuen erronka eta handik gutxira hasi ginen entseatzeko. Gure lehenengo asmoa ez zen sorturikoa oholtzara eramatea. Akaso grabatzea eta medioetara bidaltzea.

Grabaketetan asko teatralizatzen nuen. Mikel Etxaburuk esan zigun olerkiak intimistak zirela eta hori adierazi beharra genuela, musika eta olerkia bera bateratuz, Izaskun eta bion elkar ulertzea ardatz. Kasu egin genion eta orduan bururatu zitzaizkidan dantza gehitu genezake-la ikuskizunean. Leire Sanjurjori proposatu genion parte hartzea. Honek ere pozik hartu zuen ideia eta entseatzeari ekin genion hiru-rok. Orduan okurritu zitzaizkidan Faktorian eskaini genezake-la emanaldia. Entseatzeko ari ginen egun batean Miren hurbildu zen. Bere parte hartzea ere oso egoki ikusi genuen.

Hor dago emaitza, laurak igo ginen batera oholtzara minbiziaren taburik gabe jarduteko.

Zer nolako harrera izan duzue? Pozik emaitzarekin?

Oso-oso pozik. Ilusio handia genuen gure lana taularatzeko, baita urduritasuna ere.

Bi helburu genituen Faktorian eskainitako emanaldiarekin. Alde batetik, jendearengana iristea zen gure asmoa; minbiziaren tabue-tatik haratago gure esperientziak konpartitzen, beldurra eta egoera konpartitzea. Bestetik, Izan Iñurri elkartearen berri eman nahi genuen ere. Uste dut bi helburuak bete genituela. Jendea oso hunkituta atera zen emanalditik eta Izan Iñurri ezagutzen hasi ziren.

Martxoaren 16an, 18:00etan, bigarren emanaldi bat eskainiko dugu, Urduñako Alondegian, eta prest gaude betse toki batzuetan ere taularatzeko.

Zer suposat du zuretzat minbiziaren bizipenak olerki bihurtzeak?

Lehen esan bezala, minbizi prozesuaren bi etapa desberdinetan sortu nituen olerkiak. Nik bihotzetik idazten dut, erraiaetatik, borborka ateratzen zaizkidan sentimenduetatik. Hortan datza bi olerkien berezitasuna, unearen arabera. Berak oso pozik onartu

Lehenengoak, *Minbizia*, agian bizitzaren bila egoteak eta bizitzeko gogoak adierazten ditu. Bigarren olerkiak, *Hil arte Bizi*-k, ordea, gehiago du amorrutik; bertan heriotza eta bizitzaren arteko nahasketa adierazi nahi izan nuen.

Zure ustez minbiziaren normaltasunez eta taburik gabe hitz egiteko premia dago? Ahaldunduta al gaude horretarako?

elkarriketa

Ez, pila bat kostatzen zaigu horretaz hitz egitea. Ez dakigu nola jokatu minbizia duen norbaitengana hurbiltzen garenean, eta gehienetan ez dugu ondo jokatzeko. Asmoa ona izan arren, ez dugu asmatzen. Niri, adibidez, inoiz baino gehiago esaten didate zeinen polita nagoen. Akaso, lehen ez nengoen hain polita? "Zu indartsua zara eta horrek lagunduko zaitu". Bai ala ez, beti ez zaude hain indartsu... Ez da erraza, hori onartu beharra dago. Horregatik inportantea da elkarte batekoa izatea. Izan Iñurri taburik gabe hitz egin dezakegu, ez duzu inoren epairik jasoko. Prozesu horretan guztian idaztea ahaldunduzko tresna oso lagungarria da. Idatzitakoa kale-ratu eta konpartitzeak asko laguntzen du.

Badaude behar beste baliabide publiko minbizia duten pertsonentzat? Zeintzuk dira ase behar-ko lituzketen beharrak?

Baliabide publiko gehiago erabili behar dira noski, horregatik, hau ere iñurriron aldarrikapen garrantzitsu bat da. Ikerketarako laguntza ekonomiko handiagoa eskatzen dugu. Baina ez hori baka-

“Ez dakigu nola jokatu minbizia duen pertsona batengana hurbiltzen garenean, eta gehienetan ez dugu ondo jokatzeko”

rrik, osasun mentalean eta arreta psikologikoan laguntza eta medioak behar-beharrezkoak dira. Nutrizioan formakuntza eta eskaintza jasotzeko beharra dugu minbizia pairatzen dugunok, baita fisioterapia saioak jasotzeko aukera, eta, nola ez, guztiari aurre egiteko laguntza ekonomikoa ere. Minbizia (beste gaixotasun asko eta asko bezala) garesti ateratzen da eta. Izan Iñurri elkarteak osasun publikoak dituen defizitak osatzeko saiakera egiten du. Laguntza psikologikoa edota formazioa eskaintzen du arretaren bidez. Gure artean ditugun kaskak erantzuten. Baldintza duin eta onetan gaixotasuna pasatzeko eskubidea aldarrikatzen dugu eta horretarako baldintza sozial, ekonomiko eta kulturalak kontutan hartzen dituen osasun sistema publikoa guztiz beharrezkoa da. Horrela ezean, minbiziak diskriminatzen jarraituko du, genero, etnia edota maila sozioekonomikoaren arabera.

Izan Iñurri elkartearen arreta eta laguntza izan duzue. Zer da Izan Iñurri elkarteak? Zer egiten du? Zertan izan da funtsezkoa minbiziaren prozesuan?

“Izan Iñurri elkarteak osasun publikoak dituen defizitak osatzeko saiakera egiten du”

2019an jaio zen egitasmoa da, minbizia pairatu edo gertutik bizi zuten emakume talde baten behar-ak betetzeko. Ni Izan Iñurriren partaidea naiz, inurri bat inurritegi honetan. Eta iñurri guztion artean tribu bat osatzen dugu. Tribu honetan elkar zaindu, elkar lagundu, elkar formatu eta formazioa jaso eta elkar lagundu egiten dugu, besteak beste. Batzuetan negarrak, beste batzuetan barreak, askotan haserreak eta tarteka une politak ere konpartitzen ditugu Izan Iñurri den inurritegi honetan.

Izan Iñurriren helburuetariko bat da minbizia normalizatzea, tabuetik aske, eta horretarako, formatu askotatik egiten dugu lan, tailerrak, formazioak, erretiroak, bertso saioak, bideokastak (portzierto oso gomendagarriak eta interesgarriak), bilduma propioak, egutegiak... Sarea ehunduz goaz.

Izan Iñurri ikuspegi feminista eta eraldatzailetik abiatzen da. Ginea maitatuz eta garena biziz, norberaren beharren arabera. Tresna eta baliabideak lantzen eta eskaintzen ditugu, beti ere, genero ikuspegi oinarri hartuz.

APUNTEAK

1. Zer da minbizia?

Minbizia zelulen kontrolik gabeko ugalketa anormalaren ondorioz sortzen diren eritasuna da. Mota askotakoa izan daiteke gaixotasuna. Izan ere, **200 minbizi** mota desberdin baino gehiago identifikatu dituzte adituek.

- Gorputzeko atal bateko zelula bolumenaren handipenari **tumore** deritzo.
- Tumoreak onberak edo gaiztoak izan daitezke. Tumore gaiztoek eragiten dute minbizia.
- Tumore gaiztoak zelula anomaloz daude osatuta. Agertzen diren organo edo ehunaren itxura ezberdina dute, eta erasokorrak dira.
- Zelula anomaloen multzoa gorputzean zehar hedatzeari **metastasia** deritzo.

Hego Euskal Herrian heriotza kausa nagusienetako bat da minbizia, eta **heriotzen % 27** eragiten ditu.

- Baina ikerketari esker geroz eta gehiago dira sendatzen diren kasuak, azken 40 urteetan **bikoiztu egin da bizi itxaropena**.

2. Minbizi ohikoenak

Osakidetzak **15.000 minbizi** detektatu zituen iaz, diagnostikatutako pazienteen batez besteko adina 68 urtekoa zen.

- Emakumezkoetan bularreko minbizia da ohikoena.
- Gizonezkoetan prostata minbizia da ohikoena.

3. Bularreko minbizia

Bularreko minbizia da emakume euskaldunen artean tumore gaiztorik ohikoena.

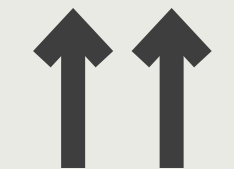
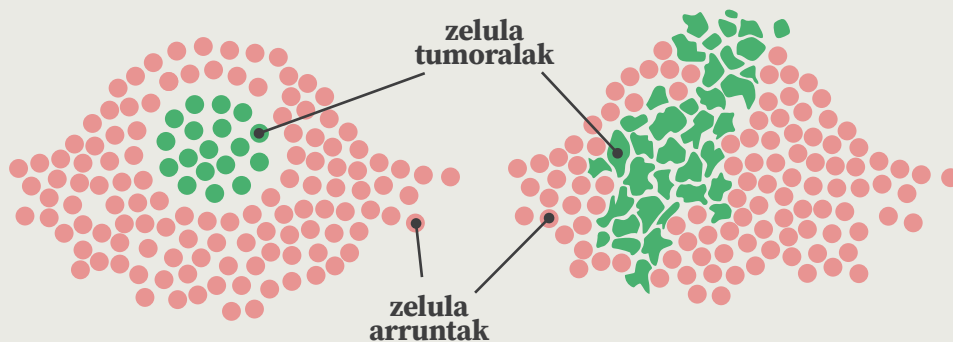
- 2023an 1.755 bularreko minbizi detektatu zituen Osasun Sailak EAEn eta 418 Nafarroan.
- Bularreko minbizien % 20 dira metastasikoak.
- % 80k gainditzen du eritasuna.

200 MINBIZI MOTA

DESBERDIN BAINO GEHIAGO IDENTIFIKATU DITUZTE ADITUEK.

TUMORE ONBERA

TUMORE GAIZTOA

Ikerkei esker,
azken 40 urtetan

X2

bikoiztu egin da bizi itxaropena.

15.000 MINBIZI DETEKTATU ZIREN 2024AN EAEn

Emakumezkoetan **bularreko minbizia** da ohikoena.
2023an 2.173 kasu detektatu ziren Hego EHn.

50-69

urte bitarteko emakumeei dago zuzenduta bularreko minbizia goiz detektatzeko Osakidetzaren programa.

Programa martxan jarri zenetik

13.000

BULARREKO MINBIZI detektatu ditu Osakidetzak.

Minbiziaren aurkako martxa antolatzen dute Amurrión, baina badira gisa honetako ekimen gehiago. [Aiaraldea.eus](https://aiaraldea.eus)

4. Garaiz diagnostikatzea berebizikoa

Minbizia garaiz detektatzea berebizikoa da. Osakidetza 1995ean jarri zuen martxan bularreko minbizia garaiz atzemateko programa. **Urtean 120.000 azterketa baino gehiago egiten dira Araba, Bizkaia eta Gipuzkoan.**

Programa martxan jarri zenetik **13.000 minbizi** detektatu ditu Osakidetza.

5. Minbiziaren aurkako ekimenak

Ugariak dira Aiaraldean minbiziaren aurka egiten diren ekimen eta egitasmoak.

- Amurrioko Aurreraka Elkartek Minbiziaren aurkako ibilaldia antolatzen du urtero.
- Laudion Hardcore Hits Cancer musika jaialdia antolatzen dute.
- Amurrio Trail-ek Arabako Minbiziaren aurkako elkarteari eman zion Babio Igoeraren VIII. edizioan bildutako diru guztia.

GAIAN SAKONDUZ

POLIEDROA #1
Maiteder Intxaurraga orozkoarrak bularreko minbizi metastasikoaren elkartean aritzen da

IZAN IÑURRI
Minbiziaren dibulgazioa ikuspegi feminista eta eraldatzailetik egiten duen Euskal Herriko elkarte

MIN(BIZI)
Bularreko minbizia izan duten emakumeen bizipenak biltzen dituen podcast saioa

herriz herri

Aiaraldea

Aiaraldeko ikastetxe guztiak batu dira Altxa Burua mugimendura

Amurrioko Kultura Etxean bildu ziren ikastetxe guztietako ordezkariak. Aiaraldea.eus

Testua
Aitor Aspuru Saez

Altxa Burua mugimenduak urrats sendoak egin ditu azken urtean bere helburuak lortzeko eta azkena ikastetxe guztiak batzea izan da. Horretarako, otsailaren 5ean Amurrioko Kultura Etxean elkartu ziren Aiaraldeko hezkuntza zentro guztietako (publikoak zein itunpekoak) zuzendaritzetako kideak, IGEetako ordezkariak, berrikuntza-ko eskola-arduradunak (BEA) eta hainbat irakasle. Guztien erabakia izan zen Altxa Burua Aiaraldea mugimenduarekin bat egitea eta, ondorioz, neurriak hartzea adingabeek teknologia berriekin (pantailekin bereziki) dituzten harremanak osasuntsuak izateko.

Irizpide zehatzak jarraituko dituzte horretarako. Hasteko, Osakidetza gomendioak hartuko dituzte oinarri. Horrez gain, hurrengo irizpideak izango dituzte: 0-6 urte bitarteko umeek pan-

Ikastetxe publikoek zein itunpekoek indarrak batu dituzte adingabeek harreman osasuntsua izan dezaten teknologia berriekin

tailarik ez erabiltzea; 6-12 urte urte bitarteko adingabeek ordubete erabiltzea gehienez egunean eta lagunduta; 12-16 urte bitarteko adingabeek 2 ordu gehienez erabiltzea pantailak eta edukien kontrola egotea; sakelakoa 16 urte bete arte ez entregatzea gomendatzea; eta ikastetxeak telefono adimendurik gabeko espazio bihurtzea.

Hezkuntza zentroen aburuz, ikasgelak bozgorailuak dira "eta bat egiten dute familiei eta herritar guztiei jakinarazteko zer arrisku-egoerari aurre egin behar diogun zerbait koordinatuta egin ezean". Halaber, hezkuntza komunitateak mezua zabaldu du *Helduak gara eredu* leloarekin: "horregatik, heldu guztiok kontzientziatu behar dugu, gure haur eta gazteei eredu osasungarri eta egokia eskaintzeko. Erronka handia da, baina gogoz eta indar handiz onartzen dugu". Horrez gain, ikastetxeen nahia da Araban, behintzat, ahalik eta gehien zabaltzea jarrera hau.

Nekazaritza ibilgailuen eta ziklomotorren azterketa teknikoak egingo dituzte Aiaraldeko zenbait herritan

Nekazaritza ibilgailuek eta ziklomotorrek izango dute IAT egiteko aukera. **IAT**

Testua
Aimar Gutierrez Bidarte

Traktore eta bestelako nekazaritza ibilgailuek azterketa teknikoak (IAT) egiteko kanpaina abian jarriko dute martxoan. Arrigorriagako IATk kudekatutako kanpaina ibiltariak eskualdeko hainbat herri bisitatu ditu datorren hilabetean, azterketa teknikoak egin ahalizateko tresneria landa-eremueta hurbilduz. 40 kilometro orduko abiadura har dezaketen nekazaritza eta baso traktoreek igaro beharko dute IAT. Lehenengo azterketa matrikulazio datatik lau urtera egin beharko dute, eta hamasei urte bete arte bi urtean behin. 16 urte baino gehiagoko antzinatasuna duten ibilgailuek, aldiz, urtero gainditu beharko dute azterketa teknikoak.

Azterketa gauzatzeko aurretiaz eskatu beharra dago hitzordua, 946 71 17 13 telefono zenbakira deituz. Nekazaritza ibilgailuek 49,19 euroko tasa ordaindu beharko dute. Obra eta zerbitzuetako ibilgailuek, aldiz, 85,70 euro. Diru zenbateko zehatza ordaintzea eskatu dute aztertzaileek.

Egunak eta ordutegia

Hauek dira nekazaritza ibilgailuen azterketa teknikoak egiteko tokiak eta egunak: martxoaren 10ean Artziniega-ko igerilekuetan, martxoaren 12an Lantenoko eskola zaharretan, martxoaren 17an Lezaman, martxoaren 21ean Murgako industriagunean, martxoaren 24an Laudion LIDL aparkalekuan, martxoaren 27an Urduñako Elkartegia industriagunean, martxoaren 28an Okondon eta martxoaren 31n Orozkon. 8:00etatik 13:00etara bitartean egingo dituzte azterketa tekniko guztiak.

Ziklomotorren azterketa

Arrigorriagako IATk kudeatuta, eskualdeko ziklomotorrentzako azterketa teknikoak eskainiko dute ere Laudion eta Amurrian. Nekazaritza ibilgailuen kanpaina ibiltaria amaituta, apirilean iritsiko da ziklomotorren txanda. Apirilaren 3an Amurrian egingo dituzte ikuskapenak, eta apirilaren 4an Laudion. Azterketek 33,51 euroko kostua izango dute, eta, kasu hauetan ere, derrigorrezkoa izango da aurretiaz hitzordua eskatzea.

Aiaraldea

Martxoaren 16an izango da Berdintasunaren Aldeko VI. Ibilaldi Neurtua

Otsailaren 19an aurkeztu zuten ekimena. Aiaraldea.eus

Testua
Aitor Aspuru Saez

Laudioko Lezeaga Aretoan aurkeztu zuten martxoaren 16an Amurrio eta Laudio lotuko dituen Berdintasunaren Aldeko Ibilaldi Neurtuaren aurkezpena. Aurten goa Altzarrate VI. edizioa izango da. Tokiko erakundeentako hainbat ordezkari egon ziren ekitaldian, Altzarrate Kirol Elkarteko

kideekin. 10 euro balio du izena emateak eta Laudioko zein Amurrioko udaletan egin daitezke inskripzioak. Izen emateak 10 euroko kostua izango du, eta kamiseta bana jasoko da trukean. Martxoaren 16an, 10:00etan abiatuko da ibilaldia Amurrioko Juan Urrutia enparantzatik eta Laudioko Herriko Plazatik. Bi ibilbideek bat egingo dute Luiaiondon, eta bertan ha maiketako egingo dute.

Hidrodukto batek zeharkatuko du Aiaraldea?

Testua
Aitor Aspuru Saez

Jose Ignacio Zudaire Petronor konpainiako CEOak prentsa agerraldia egin zuen iragaritzeko behin enpresa elektrikoaren zerga kenduta Espainiako Kongresuan, Repsolek —Petronorren jabeak— urratsak abiatu dituela hidrogenoa ekoizteko zentrala irekitzeko Bilboko Portuan, 100 MW produzitzeko gaitasuna izango duena. Azpiegitura 2028ko erdialdean egongo lirake funtzionamenduan eta Aiaraldeko industria astuna hornitzea da bere helburuetako bat. Zudairek azaldu zuen Tubacex edota Tubos bezalako enpresek aukera urriak dituztela deskarboni-

zazioan sakontzeko eta garrantzitsua dela erregai sintetikoaren bidea hartzea, hau da, hidrogenoarena. Horrek ekarriko luke 70 kilometroko hidrodukto bat eraikitzea, erregaia Ezkerraldetik Laudioko eta Amurrioko lantegietara eramateko. **160 milioi euro** Zudairek aipatu zuen azpiegitura osoak 260 milioi euroko inbertsioa behar duela eta horietako 160 Europar Batasunak ordainduko dituela, estrategikotzat jo baitu egitasmoa. **Epeak?** Petronorreko CEOak azaldu du 2030era arte ez dutela espero hidroduktoa Aiaraldera heltzea.

Aiarako Ekiola energia kooperatiba ezagutzera emango du Aldundiak Laudion eta Amurrian

2023. urtean aurkeztu zuten Ekiola ekimena. Arabako Foru Aldundia

Testua
Maider Ramirez Martin

Urtarrilean hasi ziren Saratxon kokatutako Ekiola zentral fotovoltaiakoaren lanak, eta aurkezpen fasea abian da dagoeneko. Bi saio egingo dituzte eskualdean herritarrek informatzeko. Lehena otsailaren 19an egin zuten, Amurrioko Katekesi aretoan. Bigarrena, aldiz, martxoaren 5ean egingo dute, 18:00etan Laudioko Lamuza parkeko Kasinoan. Bihit zordu horiez gain, aholkularitza bulego bategongo da Amurrioko Udalean otsailaren 20tik martxoaren 5era, eta Laudiokoan martxoaren 6tik 20ra bitartean. Aurkezpen-saio horietan parte hartzen duten herritarrek, beren elektrizitate-faktura aurkezten badute, txosten pertsonalizatua eskuratzeko aukera izango dute, horren arabera baloratu ahal izan dezaten kooperatiban parte hartu nahi duten ala ez. **700 bazkide helburu** 700 kooperatibista lortu nahi ditu proiektuak, eta kide horiek onura ekonomikoak, sozialak zein ingu-

Zazpiehun kooperatibista lortu nahi ditu proiektuak, eta horiek onura ekonomikoak, sozialak zein ingurumenari lotutakoak izango dituztela adierazi dute sustatzaileek

rumenari lotutakoak izango dituztela adierazi du Arabako Foru Aldundiak: "Urteko 2.200 kWh-ko batezbesteko kontsumitzailearentzat, kooperatibista bakoitzak 1.700 euroko ekarpena egiten dio kooperatibari urtean kontsumitutako energia bera sortzeko". Hortaz, kooperatibistek eskari elektrikoaren % 100 lortuko lukete modu burujabearen urtebeteko epean. **Prezio erakargarriak** Sustatzaileek iragarri dute ekimenak epe ertain-luzera energia prezio "oso erakargarrian" kontsumitzeko aukera emango diela bazkideei. Izan ere, kooperatibisten gain geratuko den sortze-kostuaren prezioa 29 €/MWh izango da lehenengo urtean, karguak, zergak eta bidesariak kanpo, eta proiektuaren balio-bizitza 30 urtekoa izango dela aurreikusten dute. Energiaren Euskal Erakundearen eta Mondragon Korporazioaren integratutako Krea ingeniaritza sustatzailearen arteko lankidetzak publiko-pribatutik jaio zen Ekiola, eta Arabako Foru Aldundiaren partaidetza du Aiarako Kuadrillan.

herriz herri

Aiaraldea

Kanporamartxo eguna ospatu dute Arrankudiagan eta Laudion

Inauterien aurreko igandean ospatzen da Kanporamartxo jaia. Aiaraldea.eus

Testua
Maider Ramirez Martin

Inauterien aurreko igandean, Kanporamartxo eguna ospatu dute Arrankudiagan eta Laudion, basoa neguko loalditik esnatzen joan dadin.

Laudion goizeko hamaiketan abiatu ziren herritarrek Herriko plazatik kalejiran, Larrazabal auzoko San Joan Astobitza basilizara arte. Bertan, atzeko zelaian landatuta dagoen Gernikako arbolaren kimua neurtu

Mendi irteerarekin eta txitxi-burruntziarekin ospatu dute bi herrietan neguko tradizio zaharra

eta omenaldia egin ostean, txitxi-burruntzia prestatzeari ekin zioten. Arloteek eta trikitilariak girotu dute eguna.

Arrankudiagan, ordea, bi mendi ibilbide egin zituzten, Matxinkorta Mendi Taldeak antolatuta. 11:15ak aldera heldu ziren ibilbide laburreko (9 kilometro) kideak Basakoetxe ermitara. Eguerdialdera ailegatu ziren gainontzekoak, Ganekogortara igo ostean, eta bertan ere txitxi-burruntziarekin amaitu zuten goiza, eguraldia lagun.

Artziniega

Artziniegako zazpi bide publiko asfaltatzeari ekin diote

Asfaltatuko duten bideetako bat. Aiaraldea.eus

Testua
Txabi Alvarado Bañares

Astelehen honetan ekingo diote Artziniegako bide publikoetako hainbat zati asfaltatzeari. Hala jakinarazi du Udalak sare sozialetan bidez. Zehazki, Gordeliz, San Antonio, Las Caserías, Soxoguti, Eskartza, Axpe eta Gernika etorbidean egingo dituzte lanak. Probisa

enpresari esleitu diote egitasmoa, 89.212,48 euroko aurrekontuarekin. Hauek dira egunotan konponduko dituzten bideak: Gernika etorbidea, Axpe kalea, San Antonio eta Atxominetik Las Caseríaserako tartea.

Behin bide horiek konponduta Soxoguti, Gordeliz eta Eskartza auzuneetako bideak konponduko ditu Udalak. Aurki iragarriko dituzte lanen datak.

Okondo

Martxoaren 3an hasiko dira Okondoko auzo batzarrak

Testua
Aitor Aspuru Saez

Martxoaren 3tik 13ra bitartean egingo dituzte Okondoko auzo batzarrak. Udalak bertatik bertara ezagutu nahi ditu auzueen beharrak eta, halaber, herritarren ideiak jaso nahi ditu.

19:00etan hasiko dira hitzordu guztiak. Honako hauek izango dira batzarren deialdiak: Martxoaren 3an San Roman, Landeta bidea eta Ugalde auzueen batzarra egingo dute San Romango Eskolan. Martxoaren 4an Agirre-La Ventilla, Laburu bidea, Izega, San Prudencio elkartzeko dira toki berean Mar-

txoaren 5ean Aretxaga, Ziario, Lanbarri, Gorostiola eta Zudubiarte auzuneak Erretiratuen klubean batzartzeko dira. Martxoaren 6an Irabien eta Olabarieta bideko bizilagunak Erretiratuen klubean elkartzeko dira. Gainerako bilera guztiak kultur Etxean egingo dituzte. Martxoaren 10ean Garaikoetxea, Malkuartu bidea eta Untzabetxi auzoetako herritarrekin; martxoaren 11n Arenalde eta J. Pablo Ulibarri auzuneetako bizilagunekin; martxoaren 12an Villatxika, Goikoetxea eta Unzaldeko auzokideekin; eta, azkenik, martxoaren 13an Basoaldu bideko eta Jandiolakoekin.

Laudio

Aizpea Azumendi Baladok euskarazko defentsarik onenaren Laratz Saria lortu du Filosofia Olinpiadetan

Laudio Bigarren Hezkuntzako Institutuko finalistak. Aiaraldea.eus

Testua
Aitor Aspuru Saez

Otsailaren 21ean jokatu zen Euskadiko VII. Olinpiada Filosofikoa-ren finala Eusko Jaurlaritzako egoitzan, Gasteizeko Lakua auzunean. Laudio Institutuak ordezkaritza zabaldua izan zuen eta bere kideetako batek, Aizpea Azumendi Baladok, Udako Euskal Unibertsitatearen

Laratz Saria eraman zuen, euskarazko defentsarik onena egiteagatik. Horrez gain, Argazki Filosofikoa eta Disertazioa kategorietan bigarren izan zen ikaslea. Ikastetxeak oraindik ez daki Espainiako Estatuko finalean arituko den. Izan ere, partaide kopuru handia egon zen Euskadiko finalean eta uste dute aukerak izan ditzakela parte hartzeko. Aizpea Azumendi Bala-

dorekin batera, Carla Vilariño Guerrero, Lucia Arroyo Escudero, Mainer Escobar Otaola, Patience Idemudia Osamwonyi, Nawal Kadaoui Malki, Andere Ramirez Garcia eta Araitx Zabala Zurimendi ere sailkatu ziren EAeko finalean. Gainera, aipatu beharra dago iaz bi Laratz Sari irabazi zuela Laudio Institutuak ere, Martin Larizgoitia eta Andere Ramirez esker.

Martxoaren 3an abiatuko du Guardianek 171 langile kaleratzeko espedientea

Martxoaren 3an bertan elkarretaratzea egingo dute lantegian. Aiaraldea.eus

Testua
Aitor Aspuru Saez

Guardian enpresako Laudio fabrikako 171 langileak kaleratzeko urratsak egiten jarraitzen du multinazionalak. Berez, gaur jakinarazi diote Enpresa Batzordeari martxoaren 3an hasiko dela enpleguak sunsitzeko espedientearen kontsulta aldia. Sindikatuak argitu dutenez, egun horretan zehaztuko dituzte enpresak prozesuaren do-

kumentazioa eta bileren data, Laudion lan egiten duten beharginak kaleratzeko. Guardian konpainiako langileek egoera salatzen du elkarretaratzeak deitu dituzte. Otsailaren 28an Bilbon batuko dire SPRI sozietatearen egoitzaren aurrean, Eusko Jaurlaritzaren "jarrera pasiboa" dela eta. Jakinda kaleratze espedientearen prozedura martxoaren 3an abiatuko dutela, 10:00etan kontzentrazioa egingo dute lantegiaren sarreran.

Susperregi Berria
kortse-denda,
1930az geroztik

LOKALIA

Dena tokiko merkataritzarako.
Dena tokiko merkataritzarentzat.

laboralkutxa.com/eu/lokalia

LABORAL Kutxan geure aletxoa ipini nahi dugu, **tokiko merkataritzak** gure herri eta hirietako aktiborik handienetakoa izaten jarrai dezan.

LOKALIA laguntzeko jaio da, eta **irtenbide integrala** eskaintzen du, gauzak errazteko, lasaitasuna emateko eta saltoki txikien ezaugarri guztiak sendotzeko.

herriz herri

Urduña

Otxomaioetarako motorrak berotzeari ekin diote, kartel lehiaketa eta pregoilari zein txupineroak aukeratzeko prozesua abiatuta

2024ko otxomaioetako irudi bat. AiaraIdeia.eus

Testua
Txabi Alvarado Bañares

Motorrak berotzeari ekin diote Urduñan aurtengo otxomaioak ospatzeko. Alde batetik, pregoilari eta txupineroa hautatzeko prozesua abiatu du Udalak, eta horretan parte hartzera gonbidatu ditu herritarrak. Martxoaren 13ra arte bidali daitezke proposamenak Internet bidez edo komunikazio aurdunadala@gmail.com helbide elektronikora. Herritar bakoitzak hiru hautagai proposatu ahal ditu gehien jota, eta guztiak izan beharko dira Urduñakoak eta 16 urtetik gorakoak.

Zehaztu dutenez, jaietako talde antolatzaileak baloratu ditu ja-

sotako proposamenguztiak, "baita Urduñako Udaleko Kultura eta Berdintasun Sailek ere".

Kartel lehiaketa abian

Horrez gain, jaietako kartel lehiaketa ere abiatu du Udalak, aurreko urteetako eskema berdinarekin. Bi kategoria egongo dira, kimu eta umeena alde batetik eta gazte eta helduena bestetik. Udalaren web orrian ikusi daitezke oinarriak. Kasu honetan ere, martxoaren 13ra arte egongo da parte hartzeko tarte.

Bukatzeko, otxomaioetan txosna jartzeko eskaerak aurkezteko epea ere zabaldu du Udalak. Aurreko urteetan bezala, lau txosna baimenduko dituzte gehien jota Foru plazan.

WhatsApp kanala sortu du Urduñako Udalak herritarrei informazioa zabaltzeko

Testua
Maider Ramirez Martin

Urduñako Udalak WhatsApp kanala sortu du eta horren berri emateari ekin dio. Izan ere, komunikazio tresna horren helburua da bide zuzena izatea, herritarrei kartelak edo jakinarazpenak helarazteko.

"Hemendik aurrera, Urduñako herritarrek denbora errealean jaso ahal izango dituzte albiste ofizialak, abisu garrantzitsuak eta Uda-

laren ekitaldi eta jardueren buruzko informazioa", aipatu du erakundeak. Horretarako Udalaren webguneko loturan sakatu behar dute interesdunek eta kanala jarraitzeko aukera hautatu. Udalak berak argitu du taldea ez dela izango elkarriketak izateko, norabide bakarrekoa izango baita informazio jarria. Halaber, tokiko erakundeak azaldu du teknologia berrien eta komunikazio arinagoaren aldeko apustua dela honakoa.

Amurrio

Tabernetako komunak bertan kontsumitzeko beharrik gabe erabili ahal izateko kanpaina abiatu du Amurrioko Nagusien Kontseiluak

Testua
Maider Ramirez Martin

Urrats bat aurrera eman du Amurrioko Nagusien Kontseiluak adinekoekin lagunkoiak diren ostalaritza-establezimenduen sarea sortzeko bidean, eta udalerriko tabernei dei egin die sentsibilizazio kanpaina batean parte hartzeko. Hain

zuzen ere, adinekoek ostalaritza-establezimenduetako komunak bertan kontsumitu gabe erabili ahalizatea da helburua.

Datozen egunotan, Adinekoen Kontseiluko ordezkariak batek herriko tabernetan aurkeztuko du ekimena. Udalak adierazi duenez, "kanpaina honekin bat egiten duten tabernei sarrera libre hori adieraz-

ten duen logo bat emango zaie".

Ekimen handiagobaten baitan kokatzen da kanpaina berri hau. Izan ere, 2022tik darama Amurrioko Nagusien Kontseiluak Udalarekin batera elkarlanean, sare komertzial oso bat sortzeko helburuarekin, ostalaritza eta merkataritza barne hartuko dituen eta adinekoen beharrek konprometitu izango dena.

MARTXOAK 29,
ZAPATUA
19:00–22:30
FAKTORIAN

GAZTE-GAZTEAK

AIARALDEAN

EXTRAORDINARIO

E E E E E

NEON
GLOW
jaia

DJ –AK
NEON GORPUTZ MARGOKETA
JATEKOAK
ALKOHOLIK GABEKO KOKTELAK
JOLASAK
MOZORROAK
KARAOKEA...

10–15 URTE BITARTEKOENTZAT
(2014–2011 urtetan jaioak)

SARRERA
BAZKIDEAK: 3€ / EZ BAZKIDEAK 5€

IZEN EMATEA
www.faktoria.eus
INFORMAZIO GEHIAGO
722 22 75 32 (Aritz) edo kokoriko@aiaraldea.eus

Orozko

Aurkezpena eta agurra egin zuten otsailaren 14an Orozko Rock elkarteko kideek ekitaldi bakarrean. Izan ere, maiatzaren 24ko edizioa izango da jaialdiaren azkena.

Orozko Rock jaialdiaren azken edizioa izango da aurtengoa

Testua **Aitor Aspuru Saez**

Poztasuna eta tristura nahastu zituen otsailaren 14an Orozko Rock jaialdiaren 2025eko edizioaren aurkezpenak. Izan ere, egingo duten azkena izango da maiatzaren 24rako programatu duten kontzertu sorta. Antolatzaileek azpimarratu zuten euren jarduera finantzatzea geroz eta zailagoa dela eta, hori dela eta, zazpi urteko ibilbidea amaituko dutela. Maiatzaren 24an ospatuko dute azken jaia Swamp Stringband, Arene 6, Nevadah, Barrrk, Moonshine Wagon eta AK & LA Woman talde eta DJekin.

Talde sorpresa
Horrez gain, Orozko Rockeko kideek ziurtatu zuten sorpresa handi bat izango dutela, baina, momentuz, ezin dutela iragarri zein taldek osatuko duen kartela. Ezuste handia izango dela azpimarratu zuten, hori bai.

Sarrerak
Sarrerak salgai daude jadanik Itxina tabernan. Berez, kontzertukoak 15 euro balioko du, eta, aparte, herri bazkariko txartela ere eskuratu daiteke, 10 euroren truke. Antolatzaileek esker hitz ugari izan zituzten urte hauetan egindako kontzertu eta mahai inguruetan ezagutu duten jendearentzat, laguntzaileentzat eta

Otsailaren 14an egin zuten jaialdiaren edizio berriaren aurkezpena. AiaraIdeia.eus

Talde sorpresa handia egongo dela ziurtatu dute

abarrentzat. Hitzartzearen ostean, Xabier Badiola bakarlariak jo zuen, Donibane Aretoa melodiaz betez.

2019tik
Duela sei urte jaio zen Orozko Rock jaialdia, herriko musikazaleen ahaleginari esker. Txikitasetik eta auzolana ardatz, eskualdeko rockaren hiriburu bilaka-

tu dute Orozko urte hauetan guztietan. Pandemiari ere aurre egin zioten jaialdiaren nondik norakoak guztiz berrasmatur. Orotariko estilo eta taldeak igaro dira sei urte hauetan Orozko Rock jaialdiko oholtzatik, eta jaialdi huts bat izate-tik haratago ere, musika eszenaren inguruko hausnarketa puntu ere bilakatu da.

“Asko ikasi dugu sei urteko ibilbide honetan, oso pozik gaude ezagutu dugun talde eta jende guztiagatik”

OROZKO ROCK JAIALDIKO ANTOLATZAILEEN HITZAK HEMEN:

QUICK PC REPAIR
Informatika argi eta erraz

ETXEZ ETXEKO ZERBITZUA gainkosturik gabe

· Salmenta · Konponketak

· Informatika-ekipamenduen eta STen inguruko prestakuntza ematen dugu negozio eta etxeetarako

· Bezeroaren premietara egokitutako fakturen eta tiketen diseinua, eta kudeaketa-programen diseinua

Galdetu PC eta ordenagailu eramangarrien REMOVE PLANari buruz

Dionisio Aldama 2, AMURRIO · 685 70 19 56 · 945 03 48 12
www.quickpcrepair.es · quickpcrepair@quickpcrepair.es

Doako etxez etxeko zerbitzua
0km produktuak · Garaiko frutak eta barazkiak
Egunero lza okindegiko ogia
Pertsonalizatutako fruten eta barazkien saskiak

945 092 550 · Landako kalea 1, Amurrio · @frutadenda_selene

elkarritzeta

“Pirritxek, Porrotxek eta Marimototsek protagonismoa izango dute, baina benetakoa protagonista omenaldia eskainiko dien herria izango da”

AGURTZANE INTXAURRAGA (Orozko, 1966) HAUTATU DUTE PIRRITX, PORROTX ETA MARIMOTOTS OMENDUKO DUEN EKITALDI JENDETSUA ZUZENTZEKO. ABESLARI, MUSIKARI ETA BERTSOLARI OSPETSUEK PARTE HARTUKO DUTE ETA 14.000 IKUSLE ESPERO DITUZTE BARAKALDOKO BEC ARENAN.

Testua eta argazkiak
Aitor Aspuru Saez

Ikuskizunaren prestaketaren zein untean zaude orain?

Ba orain gutxienez badaukat ikuskizunaren hezurdura. Ane Labaka hasiko da testuak idazten. Okerrena da zer kontatu eta nola kontatu erabakitzea. BEC Arena porlanezko edukiontzia da, asmatu behar dugu nola erabili. Lasarten egingo balitz, kaleetan, nik jakingo nuke zer eta non kokatu une bakoitzean, baina BECen dena izango da batera.

Nola definituko zenuke ikuskizuna?

Diziplina anitzekoa izango da, musika talde handiarekin; harizko laukotea, *combo* bat bateria, trikitia, haizezko musika tresnak, gitarrarak... Horiek joko dute musika zuzenean Landarbaso Abesbatzarekin; hogeitau eta hogeitau gaztez osatuta. Horrez gain, artista ezberdinak igoko dira abestiak kantatzera. Adibidez, Uxue Alberdik eta Eñaut Elorrietak abestuko dute *Ane pirata*, bertsio originala eurek egin baitzuten. Hain zuzen, saiatuko gara abeslari originalak egoten, edo bestela, beste batzuekin.

Halaber, hiru oholza egongo dira; bat handia eta beste

bi txikiagoak eta pista bera ere oholza handia izango da. Aldi berean gertatuko dira gauzak han eta hemen eta hiru pantaila handi egongo dira. Batek oholztan gertatzen dena erakutsiko du, harmailetan dagoen jendeak ere ikus dezan gertutik, baina beste birekin bidaia egingo dugu pailazoe-kin. Horrek beste poetikotasuna emango dio. Ez da izango zuzeneko errealizazio hutsa, dramaturgiaren parte izango dira ikus-entzunezkoak. Saiatuko naiz ikuskizuna estetiko ere begietatik oso ondo sartzea. Zailena izango da jende ugariak parte hartuko duela eta bezperara arte ez dudala bilduko.

Ordura arte ibiliko naiz batekin, gero beste batekin, grabatzen... Zatika. Puzlea bezperan hasiko gara lotzen eta ikuskizunean batura perfektua izatea espero dut.

Zenbat lagun espero dituzue?

14.000 ikusle. Inoiz ez dut horren ikuskizun handirik zuzendu. Egin ditut ekitaldiak Kursaal, adibidez, baina ez hainbeste jenderako. Aintzat hartu behar dut, gainera, pistan ikusleak ez direla egongo eserita, batzuk zutik egongo dira, beste batzuk lurrean... Ez da aulkirik jarriko.

Horregatik behar dut pistan gauzak gertatzea, plaza batean egongo bagina bezala.

Zenbat abesti hautatu dituzue?

Hautatu ditugu hamar abesti, gehi *Maite zaitut*, baina azkenean beste bat ere egongo da, Pirritxek, Porrotxek eta Marimototsek bereziki abestu nahi dutena.

Horrez gain, trantsizioak egiteko musika ere egongo da. Musikak indar handia izango du, baina zirkua eta dantza ere egongo dira, baita eszena bera ere.

Ikuskizun alaia, poetiko eta koloretsua izango da.

Zein izango da Pirritx, Porrotx eta Marimototsen protagonismoa?

Eurek ez dakite oraindik benetan zer gertatuko den. Noski izango dutela protagonismoa, baina ikuskizuna beraiei eskainitakoa da. Eurak ez dira izango protagonistak, ze protagonista herria bera da. Herriak omendu nahi ditu.

Dena den, ez dira pasibo egongo, baina ezin dut gehiago esan. Azpimarratu nahi dut herria dela protagonista, herriko sortzaileak, herriko jendea, herriko elkarteak... Izan ere, Bizipoza proiektuak berrogei elkarre batzen ditu eta pailazo hauek lortu dutena izan da gizartea indartzea. Euskara indartzeko abiatu ziren, baina gizartea izan da indartua, gizarte hobeagoan sinisten dutelako eta gizarte hobe horren alde borrokatzen direlako.

elkarriketa

Aipatu duzu ez dela umeentzako ikuskizuna.
Nire helburua ez da umeentzako ikuskizuna egitea. Jende askok pentsatuko du, pailazoak daudenez, haurrentzako emanaldia izango dela, baina ez da horrela. Umeen-
tzako ere izango da, jakina, baina baita 90, 40 edo 20 urte dituztenentzat.
Helburua da ikuskizun irekia egitea. Bertan parte hartuko duten artistak oso ezberdinak izango dira, gizartearen abaniko zabala hartzeko.
Ikuskizun poliedrikoa izango da gaur egungo gizartea gero eta anitzagoa baita.

Zein artistaren parte hartzea azpimarratuko zenuke?
Niretzat Xabi Zabala pieza oso garrantzitsua da. Hainbat urtez konposatu du euren musika eta ikuskizunarena ere egingo du. Ane Labaka ere, testuak josten joango delako, baina baita Xabier Lozanoren argiztapena, Unai Mimen-
zaren soinua, edo ikus-entzunezkoak. Oso talde handia da eta gako nagusia da Maite Zaitut elkarte. Eurek jarri dute bihotza, gogoa eta lana. Eurek esan zuten, "honetan sinis-
ten dugu, egingo dugu". Alegia, eurek deitu ninduten.
Niri ez zitzaidan bururatu hau egitea, haiei baizik. Hor-
taz, eurak dira bihotza eta gu eskua.

Pistan ez da egongo aulkirik, zer espero duzue?
Lehenik eta behin, nik irudikatu nuen ikuskizuna Lasar-
ten. Nik Hika Teatroarekin kaleko zein aretoko ikuskizunak prestatzen ditut eta ezagutzen ditut kalearen arauak. Pistan nahi dut uneren batean hamar plazatxo sortzea: altuerako ikuskizuna egitea... Ikusleak ezin izan dira pasiboak izan, euren inguruan zerbait gertatu behar da.
Adibidez, erraldoi pilo sartuko ditugu. Horrek plaza eraldatu, koloreztatu eta formaz aldatuko du. Pailazoak ere plazatik sartuko dira. Horregatik garrantzitsua da plaza betetzea.
Batzuek agian ez dute zutunik egon nahi, baina guztiok

eseri gara lurrean plazan noizbait eta gero zutitu gara eta dantzatu dugu. Ikuskizun honetan gauza bera egingo dugu.

Zenbat iraungo du ikuskizunak?
Ordu eta erdi, gehienez. Gehiago ezin dugu luzatu.

Nola hartu duzu ardura?
Gauza guztiak hartzen ditudan moduan. Nire erosotasun eremutik alde egingo dut eta hori da nire buruari eragin diodana. Horrek beti loa kendu dit. Gehienetan ondo atera da eta beste batzuetan ez horren ondo, ezin duzulako dena kontrolatu. Dena den, horrenbeste urteko eskarmentuare-
kin eta taldearekin lortuko dugu. Hori bai, egia da loa kentzen didala, ardura izugarri handia baita. Ez bakarrik 14.000 lagunena aurrean egingo delako. Batez ere, Maite Zaitut elkartearen aurrean egingo delako eta baita Pirritx, Porrotx eta Marimototsen aurrean ere. Nik ez ditut traizio-
natu nahi. Kontrakoa, eta sabela estu daukat. Hala ere, sormena horrelakoa da. Sortzaile moduan horrelako pro-
zesu batean zauden aldiro horrela zaude. Badakit bezperan hau dena kaotikoa izango dela. Bakoitza etorriko da bere zatitxoa egitera jakin gabe zer den beste guztia. Hori izan-
go da momenturik zailena; jendea kokatzea, unea zehaztea...

**Zuk harremana duzu Pirritx, Porrotx eta Marimototse-
kin?**
Ni bizkaitarra naiz, baina Hika Teatroarekin 36 urte bete ditut eta eurek 37. Batez ere, ezagutu nituen pailazoak ama izan nintzenean. Hiru ume ditut eta lehenengo biek in-
joaten ginen emanaldietara, baina hirugarrenarekin gai-
nezka egin genuen eta bidez ikusi du dena. Ikuslea izan naiz, baina harremana daukat gehienbat Jose Marirekin. Bera etortzen da Hika Teatroko ikuskizunetara eta Aiora eta Mertxerekin ez dut izan. Oholtzan ikusi ditut eta hain-
bat herritarrek bezala, umeei argazkiak egin dizkiet euren-
kin.

Agurtzane Intxaurragak zuzenduko du maiatzaren 3ko BECeko festa erraldoia. Matxin Edesa

Babestutako espazioa

Martxoaren 8an emakumeen eta berdintasunaren aldeko aldarriek hartuko dituzte bailarako kale eta plazak, ate joka dagoen Emakume Langilearen Nazioarteko egunarekin bat eginez. Aiaraldeko udalerrri desberdinetako Berdintasun Sailek zein Mugimendu Feministak hamaika ekimen prestatu dituzte datozen egunetarako.

Aiarako Udala
Ayuntamiento de Ayala

Arrankudiaga-Zollo
Udala

AYUNTAMIENTO
ARTZINIEGA
UDALA

LAUDIO
UDALA
AYUNTAMIENTO
DE LLODIO

Babestutako espazioa

Otsailak 28

Urduña

Martxoaren 16ra arte, Alondegian Loraldi margo erakusketa

Martxoan zehar

Artziniega

Liburutegian Ipuin txikiak eta emakume komikilarien gida

Martxoak 1

Urduña

09:30-14:00 Alondegian Emakumeentzako iturgintza ikastaroa

Martxoak 2

Orozko

19:00 Donibane Aretoan *Nunca, casi nunca, a veces, siempre* filma

Martxoak 5

Urduña

17:00 Kaitin Allenderen *Kaiting in the night* bakarriketa

Martxoak 6

Aiara

18:00 Llantenoiko eskoletan “Bitxilore: la revolución en femenino” antzerkia

Laudio

18:30 Kasinoan Solastiarren 30. urteurrenaren dokumentala

Martxoak 7

Aiara

18:00 Luiaondoko bolatokian Emakumeen bola jaurtiketa

Orozko

18:00 Donibane Aretoan *Amama irrifarreen ondarea* haurrentzako antzerkia

Laudio

12:00 Herriko plazan Adierazpen instituzionalaren irakurketa
18:30 Kasinoan *Dancehall* tailerra

Martxoak 8

Urduña

12:00-13:00 plazan Zumba
13:00 plazan Elkarretaratzea
17:30 Alondegian *El color de la vida* zineforuma

Okondo

12:30 Joskintza tailerraren erakusketa
13:00 Kultur Etxean Kontzentrazioa

Aiara

11:00 Ferialean Eskulanak eta txokolate jana
12:00 Ferialean Kontzentrazioa
18:30 Menagarain Abesbatza

Orozko

11:30 Anbulategi zaharrean Emakumeen espazioaren aurkezpena eta mahai-ingurua

13:30 plazan Manifestuaren irakurketa eta Batukada feminista
14:30 plazan edo anbulategian (eguraldiaren arabera) Bazkaria eta Bingo musikatua
17:00 Musikaz girotutako kalejira eta poteoa

Laudio

12:00 Herriko plazan Avillo, Solastiar eta Etawasol emakumeen elkarretaratzea

Arrankudiagan

Laudioko manifestaziora elkarrekin joateko hitzordua

Martxoak 9

Orozko

19:00 Donibane Aretoan “Invisibles” filma

Laudio

18:30 Kasinoan *Sauna* (2023) Zineforuma

Martxoak 10

Urduña

17:30 Alondegian Zoru pelbikoaren ikastaroa

Okondo

17:00 Kultur Etxean Formakuntza feminista

Aiara

11:00 Alday egoitzan Dantzaldia

Martxoak 11

Laudio

18:00 Kasinoan Emakume Bidaiariak hitzaldia: *Pakistan, begirada sozial bat*, Igone Mariezkurrenarekin

Martxoak 12

Urduña

17:00 Jubilatuen etxean *Elikadura eta osasuna menopausian*

Laudio

18:30 Kasinoan *Avilloren 30. urteurrena* liburuaren aurkezpena

www.aiaraldeia.eus webguneko agenda atalean jaso ditu atal honetan agertzen ez diren Aiaraldeko Mugimendu Feministak eskualdeko gainerako eragile feministekin batera publiko egindako martxoaren 8ko deialdiak.

Orozkoko Udala

URDUÑA ORDUÑA

elkarriketa

“Gure ihes gela ez da genero bakarrera mugatzen, % 70ean klasikoa eta abenturazkoa bada ere”

IBAN ELORRIAGAK (Laudio), **ARRATE MIKELE ELEXPEK** (Zeberio) ETA **GORKA LUENGOK** (Laudio) URTARRILEAN IREKI ZUTEN ‘MENDA EL MERCENARIO DEL ESPACIO’ IHES GELA BILBON.

Testua eta argazkia
Aitor Aspuru Saez

Noiz zabaldu duzue *escape rooma*?

Urtarrilaren 2an hasi ginen, baina erreserbak egiten urrian hasi ginen. Egia esanda, ekainean irekitzeko asmoa genuen, gero urrian eta azkenean berandu egin zaigu eta urtarrilean egin dugu. Hasierako ideia hiruron artean proiektu bat sortzea zen, Gorka langabezian baitzegoen eta besteok ez geunden ezertan, zehazki. Txantxa moduan hasi zen ihes gelarena, baina azkenean ireki dugu. Elkar ezagutzen dugu Dungeon & Dragons rol jokoaren zaleak garelako eta urteak daramatzgulako jolasten.

Zer esan dezakezue ihes gelari berari buruz?

Guk gogoko dugun moduan egin dugu, zerbait ezaguna da, telesail bati lotuta. Gazteentzat zein nagusientzat da,

oso entretenigarria, ordubete eta erdi irauten du eta jendea pozik ateratzen da. Pertsonaia nagusia Menda —Mandalorianari egiten dio erreferentzia— da. Bere armadura galdu eta laguntza behar du ezpata beltza topatzeko. Hortaz, jokalariek joan behar dute ezpataren bila eta Mendak laguntzen ditu.

Horretaz gain, meategi batean dago girotua eta *baskerra* ere aurkitu behar dute. Material hori oso garrantzia da Mendarentzat.

Zein osagai ezberdin du zuen ihes gelak?

Berez, ez dugu zerbait apurtzailea egin nahi izan. Besteetatik ezberdintzea nahi dugu? Bai, jakina, baina jendeari nahi duena eskaini nahi diogu. Horregatik kutsu klasikoa dauka, publikoak hori gogoko duelako, eta gero ezberdin egiten dute dekorazioek, guk jarri dizkiogun gogoek eta une oso ezberdinak eta onak dituela, beste toki

batzuetan ez daudenak. Finean, genero klasikora jotzen du gehienbat, baina bestelako gaien zertzeladak ditu. Hau da, abenturazko ihes gela da, bai, baina ez gara horretara itxi, badago espazioa, izuren bat, interakzioa, suspensea... Batzuk % 100ean genero bakarrera mugatzen dira eta guk anitzak landu ditugu, % 70ean klasikoa eta abentura izan arren.

Aipatu duzue ia urte erdi atzeratu dela irekiera, prozesu luzea da ihes gela sortzea?

Lehenik eta behin, taldean izaera ezberdineko kideak egon behar dira. Denek arlo berean lan egiten badute, ezinezkoa da. Gure kasuan Gorkak ekarri zuen ideia. Iva-nek eraiki zuen istorioa, gero aldatu behar izan dugu, aurrekontuak mugatzen duelako egin ahal duzuna. Arra-teren lana denetarik egitea izan da (margotzea, erreserbak kudeatzea, diseinuak egitea, webgunea...). Profesional

elkarritzeta

batekin egin genuen lan obra gauzatzeko, baina ihes gelako elementu ia guztiak gureak dira.

Zein izan da Ivanen istorioa, edo zer kontatu ahal duzue?

Hasieran argi genuen zer nahi genuen, baina ez zertan girotu. Hortaz, hasi ginen probatzen eta ikertzen zer falta zen inguruetan ihes gelen esparruan. Ez genuen topatzen konbentzitzen gintuen ezer: piratak, gerrak, bikingoak... Zaila da lehen aipatutakoari zerbait gehitzea. Gainera, tokiak ez zuen ematen egin nahi genuen guztia garatzeko, hortaz, laburtu genuen. Sims jokoan egin zuen diseinua Ivanek eta erakutsi zuen gelak nolakoak ziren eta nola joango zen dena. Moldatu genuen lokalera. Finean, istorio honetan Mendalorianoa kontratatzen zaitu, berak ezin duelako misioa bete, eta bigarren mailako helburua ere baduzu, baskerra bilatzea. Dena den, arruntena da ihes geletan xede bakarra egotea. Guk bigarren bat ere eskaintzen dugu.

Mendalorianoa aipatu duzue, jolastu behar duzue mugekin.

Bai, arrunta da ihes geletan, batzuk sinesgaitzak dira. Adibidez, badago bat deitzen dena "Zuk ere amestuko duzu" eta It Stephen Kingen liburuan dago girotua. Jatorrizko leloa da *zuk ere flotatuko duzu*, baina aldatu dute. Hemendik hurbil Bibowarts ere badago, Harry Potterena: Bilbo gehi Howarts. Guk antzekoa egin dugu eskubideekin arazoak ez izateko. Mandalorianoren ordeztu batzuk jartzea... Eta bezero gehienak ere oso onak dira. Jakina, egon dira batzuk zezenak bezala etorri direnak eta gauzak apurtu dituztenak. Horrek behartzen gaitu berehala konpontzera hurrengo saiorako. Edonola ere, gehienak oso modu positiboan aritu dira. Interneten topatu ditzakezun iritziak edo kritikak bost izarrekoak dira eta egileak ez dira lagunak, hori guretzat polita da.

Mendalorianoa da, txantxarako tartea ere ematen baitu, Menda. Grogu ere Grogi da. Ez dugu arazorik nahi Disneyrekin. Gainera, Disney eta Nintendo dira zentzu horretan ospe txarrena dutenak.

Zenbat lagun behar dira ihes gela bat kudeatzeko?
Bakoitzak bere trebeziak ditu. Ivan da sortzaileena, Arratek gelan bertan lan egiten du, egin behar duena egikaritzen du, baita sare sozialak ere, eta Gorka da administraria. Gutxienez hiru lagun beharrezkoak dira. Bakarrak ezin du. Denbora pilo behar da, salbu diru mordoak baduzu.

Zer moduz esperientzia?
Egia esanda, nahiko ondo. Aintzat hartuta urrian erreserba batzuk bertan behera utzi behar izan genituela, nahiko ondo gaude. Astebururo lauzpabost talde daude. Guk erreserbei eskatzen diegu egun bat eta erdiko aurrerapena, baina jende askok gogoko du egunean bertan deitzea eta azkenean bost saio egiten ditugu asteburuetan.

Esan bezala, nahiko ondo eta pozik gaude datorren jendearekin. Komunitate honetan jendea oso jatorra da. Ez dago lehiakortasunik. Negozio bakoitzera behin baino ez dira joaten bezeroak, hortaz, ingurukoek laguntzen dute. Mundu honek izango du bere alde iluna, baina guk momentuz ona bakarrik ezagutu dugu. Esaterako, proba egin genuenean, beste geletako jendea etorri zen eta iradoki ziguten joko batzuk laburtzea edo beste elemen-

tu batzuk jartzea... Eta bezero gehienak ere oso onak dira. Jakina, egon dira batzuk zezenak bezala etorri direnak eta gauzak apurtu dituztenak. Horrek behartzen gaitu berehala konpontzera hurrengo saiorako. Edonola ere, gehienak oso modu positiboan aritu dira. Interneten topatu ditzakezun iritziak edo kritikak bost izarrekoak dira eta egileak ez dira lagunak, hori guretzat polita da.

Proba fasea aipatu duzue, nolako izan zen?
Zabaldutako baina lehen, prestatutako jokoak eta zure burua ere frogatu behar dituzu. Horretan laguntzeko jendea gonbidatu genuen. Batzuek esperientzia zuten eta beste batzuek ez. Probatzea ezinbestekoa da. Izan ere, gure hasierako asmoa zen 70 edota 80 minutu, gehienez jota, irautea. Gero konturatu ginen jendeak bi ordu baino gehiago behar zituela amaitzeko. Aldatu behar izan genituen zenbait gauza; audio bat, interakzio bat... Egia esanda, proiektua ez da inoiz bukatuta egongo, beti egongo da zerbait aldatzeko saio batetik bestera.

Nola animatuko zenukete jendea etortzen?
Adin muga bakarra da 10 urtetik gorakoa izatea jokalaria. Familia osorako ihes gela da, duela gutxi etorri zen hamabi urteko ume bat bere osaba eta izekorekin eta anai-arrebekin eta oso ondo joan zen. Lagun eta familiarekin egiteko ihes gela da, edonorentzat. Gozatzeko ez da beharrezkoa ezta Star Wars edota Mandalorian ezagutzea. Are gehiago, etorri den jende gehien-gehiena ez da jarraitzailea.

kultura

Amurrioko La Casonan estreinatuko da Endika Diazen *Arde la Niebla* erakusketa

Urduñako portuko lainoa da erakusketaren protagonista nagusia. **Endika Diaz**

Testua
Txabi Alvarado Bañares

Laster ikusi ahalko da Endika Diazen *Arde la Niebla* erakusketa. Argazkilari amurriorrrak Urduñako portuan 1962an gertatutako istripua dokumentatu du. Konpostela Orkestrako kideen mikrobusa portuaren lehen bihurgunetik behera erori zen urte hartan, eta lau musikari hil ziren.

Gertakari hori baliatu du Diazek bere proiektua hezurmamitzeko, portua “oroimenetik eta emoziotik” arakatu eta inguruan oraindik dauden istripuaren aztarnak dokumentatzeko. Euskal Herria Argazkia. Eus sarike-ta irabazizuen iaz Aiaraaldeko argazkilariaren lanak.

“Endika Diazen lanak dolua,

beldurra eta espazioen energia bezalako gaiak sakontzen ditu, errepidea bizitzaren metafora indartsu gisa erabiliz”, nabarmendu du Udalak, “gainera, bi herrik, euskaldunak eta galegoak, gertakari tragiko honekin bat egiten duten nahigabeko topaketa jasotzen du erakusketak”.

Erakusketaren eta katalogoaren testuak ere amurrior bategen sortu ditu: Andere Larrinaga Cuadrak, Euskal Herriko Unibertsitateko Artearen eta Musikaren Historia Saileko irakasle eta Arte Ederren Fakultateko Kallitate eta Berrikuntza dekanordeak. Bi amurriorrrak egongo dira martxoaren 7an egongo den inaugurazioan. Hogei egunez egongo da erakusketa La Casonan ikusgai, 27ra arte

Paperezko soinekoen erakusketa gertutik ezagutzeko aukera izan dute urduñarrek

Testua
Txabi Alvarado Bañares

Güñeseko Paperezko Soinekoaren Nazioarteko Lehiaketan sarituak izan diren jantziak daude Urduña Hiria Museoan erakusgai iaztik. Diseinuen sormen-prozesua ezagutzeko aukera izan dute otsailaren 23an herri-tarrek, artistek eurek gidatuta-

ko tailer-erakusketan. Parte-hartzea handia izan da eta bertaratutakoek zuzenean ezagutu ahal izan dituzte paperezko soinekoak diseinatzeko eta osatzeko teknikak. Izan ere, arau zorrotzak ditu Güñeseko Paperezko Soinekoaren Nazioarteko Lehiaketak, jostea baino ez baitute onartzen, eta ez itsastea, ez grapatzea, edo beste edozein sistema.

Rlantzek eta Ziztadak disko berria plazaratuko dute martxoaren 14an eta entzungai dago lehen aurrerapen kanta

Otsailaren 27an kaleratuko dute hurrengo aurrerapen kanta, *Bizitzak arriskuan*. **Ziztada & Rlantz Records**

Testua
Aitor Aspuru Saez

Rlantzekoizle amurriorrraketa Ziztada abeslari bilbotarrak disko berriaratu dute etalaster entzungai egongo da osorik. *Ipar Haizea* EPak bost abesti ditu eta bikotea-ri beste musikari bat batu zaie, Komadü saxofonista. Ohikoan bezala, Rlantzek sortu ditu *dub* edota tekno erroko baseak eta Ziztadak jarri du ahotsa.

Emaitza osoa entzuteko aukera egongo da martxoaren 14tik aurrera euren *bandcampean*, baina duela egun gutxi lagin bat kaleratu dute, *Bizitzak arriskuan*, reggae generokoa.

Otsailaren 27an *Kultura Estati-koa* kantaren txanda helduko da, doinu teknoagoak *dub* musikarekin uztartuko dituena. Martxoan *Ur urdina*, *Dub kultura* eta *Helduko da* lanak argitaratuko dituzte eta aipatutako generoak ez ezik, elektronikoa ere jorratuko dutela iragarri dute.

Letren edukari dagokionez, taldeak ez du norabidea aldatu dis-

***Bizitzak arriskuan* kanta partekatu dute jadanik sareetan, hori izan da *Ipar Haizea* EParen lehenengo aurrerapena**

koan: "Gizartean aurrerapausoak ematea eta aldi berean aldaketa pertsonalaren beharra azpimarratzen du. Kanta bakoitza, injustizia sozialak eta barne borrokak ukitzen ditu, baina, aldi berean, elkartasun eta itxaropen mezu bat eskaintzen du".

Kaleratzear dagoen EParen azala ere aipatu nahi izan dute musikariek: "Handy-k egina, robot baten irudia darama. Teknologia eta musika, gizakiok sortutakoaren arteko harremana irudikatzen du. Koloreek EParen funtsa islatzen dute, Komadü saxofonistaren parte hartzea kontuan hartuta. Beresaxoaren urrekoloreak robotaren tonuekin bat datoz".

Zortzi urte

Bere kideak gazteak izan arren, Rlantz eta Ziztada proiektuak zortzi urte ditu jadanik. Euskal Herriko Sound System giroan erdituzen taldea eta reggae eta dub abestiak euskaraz sortzeko hautua egin zuen. Hiru disko sinatu dituzte dagoeneko: *Egun Hotzak* (2018), *Azken Argiak* (2020) eta *KSMS* (2021).

babestutako edukia

M8
Emakumeen
Nazioarteko Eguna

#Ni
Feminista
Nai

Feminismoa zurekin bat

eskurubideak
ANIZTASUNA

kultura

“Argazkiaren dimentsio anitzak jorratuz, baztertze arriskuan dauden kolektiboak ahalduntzea dugu helburu”

JOSU ZALDIBAR (Soxo, 1965) BLACKKAMERA ARGAZKILARITZA ESKOLAKO SORTZAILEA ETA KULTURBEGI KOOPERATIBAKO KIDEA DA. IKASBEGI PROGRAMA SORTU DUTE BERRIKI, ARGAZKILARITZA BAZTERTZE ARRISKUAN DAUDEN KOLEKTIBOAK AHALDUNTZEKO HELBURUAREKIN.

Testua eta argazkiak **Aimar Gutierrez Bidarte**

Ikasbegi proiektua aurkeztu berri duzue, argazkilaritza bide, inklusio soziala helburu duen egitasmoa. Zertan datza zehazki ekimenak?

Kulturbegi kooperatibak sustatutako egitasmoa da Ikasbegi. Argazkilaritzaren dimentsio anitzak jorratuz, baztertze arriskuan dauden kolektiboak ahalduntzea du helburu Ikasbegik. Baztertuturiko eta ahotsik gabeko komunitateez ari gara. Gizarteak sortu dizkien problematikak argitara ateratzeko baliabiderik ez duten komunitateak. Argazkilaritzak beharrezko tresnak eskaini ditzake gizarte bazterketa egoerei aurre egiteko.

Nola sortu zen gisa honetako proiektua sortzeko beharra?

Azken urteetan Kulturbegi kooperatiba hainbat proiektutan inplikaturik ibili da. Besteak beste, Aukerak elkartearekin formakuntza ikastaroak eskaini ditugu Araba eta Bizkaiko espesetxean. Espesetxean egindako lan horrek, Bakerako Lankidetzak Batzarrarekin (BLBB/ACPP), Izaera Deustu eta San Ignazioko emakume elkartearekin eta AMUGE emakume ijitoen kolektiboarekin egindako lan guztiek, esperientzia izugarria eskaini digute eta, hein handi batean, horrek bultzatu du Ikasbegi ekimenaren sorrera.

Atzera begiraturik eta egindako lan guztia birpasatuz, ohartu ginen argazkilaritzari loturiko prozesu terapeutiko eta parte-hartzaileek, argazkilaritzaren ezagutzatik harago ere bestelako onura oso garrantzitsuak sortzen dituztela.

Zaballa eta Basauriko espesetxetako esperientzia bereziki izan zen ikasgai baliotsua. Helburu nagusia ikastaro horiek helburu sozio-laboralekin lotzea zen. Formaziora bideratutako ikastaroak ziren, baina beste zerbait bilakatu ziren ere, Ikasbegiren ernamuina.

Abagune horretara joz, nola sortu zen aukera hori?

2022an hasi zen guztia. Aukerak Gizarteratzearen Euskal Agentzia Kulturbegi kooperatibaren parte den Blackkamera eskolarekin jarri zen harremanetan hasiera batean. Zaballako espesetxean formakuntza tailer bat eskaintzeko aukera aurkeztu ziguten mahaigainean. Jadanik existitzen zen tailer bati jarraitzea ematea izango zen gure ardura, hain zuzen ere, Zaballako espesetxeko atal soziokulturala kudeatzeaz arduratzen zen tailerrari. Formakuntza profesionalera bide-

ratutako egitasmoa zen, eta bertan parte hartzen zuten presoak espesetxeko areto nagusiko programazioa dokumentatzeaz arduratzen ziren. Hori dela, eta ezagutza tekniko batzuen beharra zuten, bertako jarduerarekin aurrera jarraitu ahal izateko, ahalik eta modurik profesionalenean.

Baiezkoa eman genien, eta Aukerak arduratu zen beharrian teknikoak lortzeaz; argazki kamarek, tripodeak... Santy Yaniz bideolariak eta nik 2022ko abenduan ekin genion ikastaroari. Askatasunaz gabetutako 14 pertsonarekin abiatu genuen esperientzia, 10 gizon eta 4 emakumekin. Zerotik hasi genuen formakuntza. Arlo digitala ez zuten menderatzen, eta gutxi batzuek soilik izan zuten aspaldi harremana argazki kamera analogikoekin.

Hasiera batean martxora arteko iraupena izango zuen ikastaroak. Santik eta nik helburu bakar bat jarri genion gure buruei: tailerreko partaideei espesetxeko areto nagusian egiten ziren ekinzta guztiak dokumentatzeko gaitasunak eskaintzea.

Ikastaroak aurrera egin ahala, ordea, erronka berriei heldu zenieten.

Erreminta eta ezagutza desberdinak partekatzen egon ginen 2023ko otsailera arte. Otsaila erdialdean, ordea, Martxoak 8aren tes-tuinguruan zerbait prestatzeko proposamena jaso genuen tailerrean. Ideia desberdinak jarri ziren mahaigainean. Ez zegoen ideia argirik hasieran. Premisa nagusia zen argazki batzuk egitea eta horiek areto nagusiko sarreran erakustea, martxoaren 8an egingo zen ekitaldiaren barruan.

Kontu desberdinak planteatu ziren, eta haien bideragarritasuna aztertu genuen lanean hasi aurretik. Espesetxe baten barruan ez da horren erraza argazkiak egitea. Zuzendaritzari baimena eskatu genion eta inolako arazorik gabe eskaini zigun. Eskertzekoa da espesetxeko zuzendaritzaren eta tailerraren artean egon den elkarre- rren arteko konfiantza.

Behin baimena lortuta lanari ekin genion. Guztira 29 emakume presoren erretratuak egin genituen erakusketa osatzeko. Proiektua garatzeko argazkilaritza estudio oso bat sartu genuen espesetxe barru- ra (atzealdeak, flashak...).

Argazkiak patioan jarri genituen ikusgai. Indar handiko erretratuak ziren, formatu handian aurkeztuak; bakoitzak metro bateko altuera zeukan. Ahalduntze handia era- kusten zuten argazkiek, ikuslea zuzenean interpelatzen zuten.

Aldarrikapenak ere izango zuen bere tokia.

Nik uste agerikoa dela espetxera sartzen zarenean Zaballan dagoen emakume kopurua gizonena baino nabarmen txikiagoa dela. Modulu bakarra okupatzen dute, eta espetxeko komunitatearen % 7ak osatzen dute bakarrik. Ikastaroko kideek emakumeen presentzia aldarrikatu nahi zuten, bai eta espetxeko komunitateari egiten zioten ekarpena balioan jarri ere. Emakumeen ikusgarritasun hori argazkien bidez defendatu nahi zuten, eta erakusketa hori martxoaren 8an areto nagusian egingo zen dantza eta musika ekitaldi baten osagarri bilakatu.

Zer nolako eragina izan zuen erakusketak presoek komunitatearen barruan?

Emakume presoek ikusgarritasun falta hori erreala da, eta erakusketak agerian utzi zuen. Erakusketa ikusgai egon zen egunetan, berau bisitatu zuten preso askok ez zituzten erretratuetan agertzen ziren kideak ezagutu. Askok ezin zuten sinistu emakume presoak zirenik ere. Batek baino gehiago pentsatu zuen antzerki talderen

“Emakume presoek presentzia argazkien bidez aldarrikatu dugu”

bateko kideak zirela. Proiektuan parte hartu duten emakumeek aitortu dutenez, erakusketari esker zerbait aldatu egin da espetxe barruan. Euren burua eta espazioa aldarrikatu dute argazkien bidez. Erakusketa soil bat baino gehiago izan dela diote.

Ikasbegi ekimenaren adibide argia da, orduan, Zaballako espetxeko esperientzia.

Ikasbegi proposatzen dituen interbentzio prozesuek inpaktu soziala bilatzen dute. Prozesuan parte hartzen duten pertsona eta kolektiboen eraldaketa dago, eta Zaballako espetxeko esperientzia horren adibidea da. Aitortza soziala eta norbera balioan jartzea positiboa da, eta guk interakzio hori garatzeko espazioa zabaldu besterik ez dugu egiten, kasu honetan argazkilaritzari lotutako erremintak eskainiz.

Oker ez banago Zaballako espetxeko esperientziak jarraipen arrakastatsua izan zuen.

Oso hilabete emankorrak izan ziren, eta 2023ko martxoan ikastaroa ekainera arte luzatzea erabaki zuten. Beste jardueraren bat

“Proiektuan parte hartu duten emakumeek aitortu dutenez, erakusketari esker zerbait aldatu egin da espetxe barruan. Euren burua eta espazioa aldarrikatu dute argazkien bidez

egiteko beharra genuen, eta nik Getxophoto jaialdian parte hartzeko aukera aurkeztu nien.

Blackkamera eskolak urte luze-ko hartu-emana du Getxophoto argazkilaritza jaialdiarekin. Hori baliatuz, bertan parte hartzeko erronka bota genien Zaballako ikasleei. Urtero-urtero parte-hartzean oinarritutako saila prestatzen du jaialdiak, gai konkretu baten inguruan egindako argazkiak baliatuz. Aurtengo gaia geldiduna zen. Oso gai aproposa iruditzen zitzaigun, batez ere espetxe barrutik lantzeko, eta ikastaroko kideei aurkeztu nien. Bazirudien gaia espresuki hautatu zutela Zaballako hormen barruan lantzeko.

Hasieran ez zuten sinisten, “nola hartuko dugu parte hemen barrutik, espetxetik kanpo antolatzen den zerbaitetan?” Erronka handia zen haientzat. Prozesu bat abiatu genuen ikastaroan geldidunaren esanahi eta sinonimoak biltzeko. Gorputz teoriko bat osatu genuen kontzeptuaren inguruan, geldidunak haientzat suposatzen zuenaren inguruan. Horrekin guztiarekin argazkiak egiten hasi ziren. Hiru ordu izan zituzten argazkiak egiteko. Material guztia bildu eta

kultura

Getxophotora bidali genuen. Getxophotoko antolatzaileekin ere jarri ginen harremanetan argazkiak bidali aurretik. Azaldu genien Zaballako espetxetik igorriko zituztela argazkiak, eta arazorik egongo zen galdetu genien. Esan ziguten ezetz, materiala lasai asko bidaltzeko. Eta ziurtatu ziguten argazkiak baloratuko zituen epaimahaiak ez zuela jakingo argazkiak nortzuek eta zein baldintzatan atera zituzten.

“Aitortza soziala eta norbera balioan jartzea positiboa da, eta guk interakzio hori garatzeko espazioa zabaldu betserik ez dugu egiten, argazkia bide”

Getxophoto jaialdiaren ebazpena jaso zenuten.

Apirilaren 21ean jaso genuen epaimahaiaren erantzuna. Mundu osoko 20 herrialdetatik jasotako 250 argazki jaso zituen Getxophotok guztira, eta hautatutako 35 lanetatik lau Zaballako espetxekoak ziren. Sinesgaitza zen. Orduak zenbatzen pasa nuen eguna, ikastaroko kideei albisteoa noiz kontatuko zain.

Hasieratik esan nien hautaketa prozesuan parte-hartze hutsa egun-

doko lorpena zela, euren lanaren zati batek espetxeko hormak gainditu zituelako. Bat aukeratze hutsarekin egundoko lorpena litzateke. Sekula espero ez nuena zen lau lan hautatzea. Oraindik ere ez dakit nola deskribatu haien erreakzioa.

Nik uste argazkiek eremu fotografikoa gainditzen zutela. Bisualki oso irudi indartsuak ziren. Ez zuten inolako laguntza teknikorik edo narratiborik izan, baina jakin zuten argazkien errelatoa ondo eraikitzen.

Ilusio handia egin zidan ere talde barruan egon zen lehiakortasun eza. Lau izan ziren hautatuak, baina sentzazio orokorra zen talde guztiaren garaipena izan zela.

Zer uste duzu suposatu diela argazkilaritza ikastaro honek preso guzti horiei?

Parte hartu duten presoen hitzetatik abiatuta, esango nuke presoek ez dutela kartzela berdin ikusten. Halaberharrez bertan egon behar dutela jakinda ere, aukerak badaudela ere ikusi dute. Emakume presoen arteko harremanak ere aldatu direla esango nuke, baita euren burua nola aldarrikatzen duten ere.

Aitortu ziguten azken urte hau zeharo desberdina izan dela haientzat eta ez dutela inoiz ahaztuko.

Eta gidaritza lanetan aritu zaretenontzat?

Ikaragarria izan da. Bat gatoz ere proiektu honek interbentzio sozialean baliabide gehiago sartu behar direla demostratu digula esaten dugunean. Argazkilaritza eraldaketa sozialerako tresna bilakatu behar dugu. Horretarako hauspotu genuen Kulturbegi kooperatiba, interbentzio sozialeko gaiak landu eta argazkilaritza benetan beharrezkoa den esparruetara eramateko. Ikasbegi da horren emaitza argiena.

Nola antolatu dituzte interbentzio programak.

Ulertuta kolektibo bakoitzak dituen beharrak desberdinak direla, malgutasunez arituko gara, baina funtsean hiru programa desberdin definitu ditugu: Aitortu, Ulertu eta Eraiki; hiru, sei eta bederatzi hilabeteko iraupenekoak, hurrenez hurren.

Aitortu programan argazkilaritzari hurbilketa egitea eskaintzen dugu, argazkilaritza sorkuntza erreminta eta erreminta terapeutikoa dela ulertaraziz, eta hainbat gaitasun landuz. Sei hilabeteko iraupena duen Ulertu programan argazkilaritzarne bidez norberaren

“Kulturbegi kooperatiba hauspotu dugu argazkilaritza eraldaketa sozialerako tresna izan dadin”

autoezagutzan sakonduko dugu, narratiba bisual indibidual zein kolektiboak sortuz. Azkenik, Eraiki programak askoz murgiltze sakonagoa eskaintzen du, non argazkilaritza parte hartzen duten kolektiboen ahalduztze eta eraldaketarako tresna gisa baliatzen dugun. Zaballako kasuak azken horri erantzungo lioke.

Honezkero izango dituzue proiektuak martxan.

Baditugu proiektu batzuk martxan honezkero. Bakerako Lankidetza Batzarrarekin lankidetzajarratuz, Koop SF 34 kooperatibaren barruan dagoen Kamanga

taldearekin arituko gara 2025ean. Jatorri afrikarreko jendea elkartzen duen San Frantzizko auzoko kooperatiba da. Argazki kameraren ezagutza teknikitik abiatu eta irudien sorkuntza garatuko da, narratiba oso bat garatuz.

Gordexolan egoitza duen Gizakia fundazioarekin ere arituko gara lanean datozen hilabeteetan.

Argazkilaritza eskola izatetik jauzi handia eman duzue.

Bai, hala da. Blackkamera argazkilaritza eskola Kulturbegi kooperatibaren ekosistemaren barruan dagoen zerbait da orain. Kulturbegik dimentsio handiagoa eman

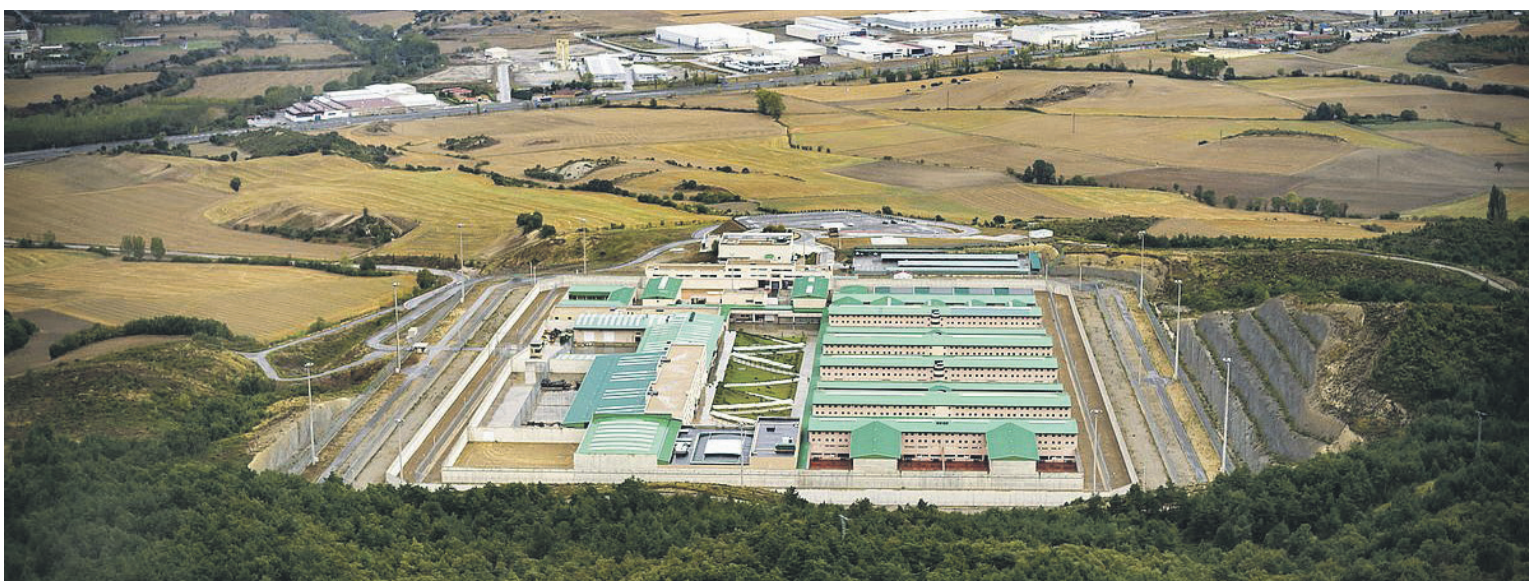

kultura

digu, eta ekosistema horren parte da Ikasbegi programa, baina baita Basque Dok Festival jaialdia ere. Lankidetzak sinatu ditugu Euskal Herriko Unibertsitatearekin eta Canon Españarekin ere.

Gainera, Kulturbegik geroz eta interes handiagoa sortzen duela ikusten ari gara, baita gure muge-tatik kanpo ere. Martxoaren 27an Avilesen (Asturias) egongo gara, Ikasbegi zer den azaltzen Asturias-eko Printzerriak antolaturiko jardunaldi batzuetan. Aurretik, martxoaren 3tik 18ra Ukrainan ospatuko den kultura jaialdi batean egongo gara, telematikoki, Kul-turbegi zer den azalduz.

erreportajea

Mende erdi bolatokiko norgehiagokan

Hasi da Arabako Bolatoki Txapelketaren 50. edizioa. Apirilaren 13ra arte luzatuko da norgehiagoka, eskualdeko herri batetik bestera salto eginez.

Testua eta argazkia **Txabi Alvarado Bañares**

Iragan larunbatean hasi zen Arabako Bolatoki Txapelketa. 64 pertsona daude parte hartzen aurtengo edizioan, 10 emakumezkoen kategorian eta 54 gizonezkoen artean. Luia ondoren egin dituzte lehentiradak, eta eskualdeko beste bolatokiak bisitatu dituzte hurrengo asteburuetan. Laudion egongo dira martxoaren 1 eta 2an, San Joan As-

tobitzako eta Gardeako bolatokietan. Okondo bisitatu dute 8 eta 10ean, Tertanga eta Urduña 15 eta 16an, eta Laudioko San Roke bolatokia, aldiz, apirilko lehen asteburuan. Ke-xaa eta Beotegin izango dira finalak, apirilaren 12 eta 13an. Ohiko mekanika izango du txapelketak, baina berezia izango da, 50. edizioa egingo baitute aurtengoan. “1974. urtean hasi zen, eta Eulogio Santa Cruz izan zen lehen txapelduna, gaur egun oraindik bizidena. Beotegin izan

zen finala”. Hala oroitu du Enrique Arrazuria Ortiz De Barronek. Aditua da bera bola-jokoan. Hiru liburu idatzi ditu kirol horri buruz, eta egun bera da Arabako Federazioko lehendakaria. Bere hitzetan, “eskualdeko txapelketa” zen hasieran, baina laster berrizendatu zuten “txapelketa probintziala” bezala. Hala ere, Arrazuria ez zegoen ados izendapen berriarekin: “Zer esan nahi du probintziala izateak? Burgo-sekoa? Segobiakoa? Orduan, ni federazioan murgildu nintze-

“Txapelketa 1974. urtean hasi zen, eta Eulogio Santa Cruz izan zen lehen txapelduna”

nean Arabako Txapelketa izendatzera pasa ginen, logikoena baita, nik uste”.

Izen aldaketak gorabehera, kirol probak ez du aparteko aldatarik izan bost hamarkadetan zehar. Urtero-urtero egin da antzeko datetan, 2020an salbu, bertan behera utzi behar izan zutelako pandemiaren eraginez. Baina, apenas egon da aldatarik. “Puntuak kontatzeko modua izan da apur bat aldatu den gauza bakarretako bat”, azaldu du Arrazuriak. Hala ere, bere hitze-

tan, parte-hartzean bai egon dela aldaketa, eta ez onerako: “Ni 30 urte inguru nituenean hasi nintzen jaurtitzen, eta garai hartan 150 pertsonak parte hartzen genuen. Orain 71 urte ditut eta justu iristen gara 60 izatera”.

Euskadiko Federazioko zuzendaritzan ere dago Arrazuria, eta antzeko egoera ikusten du bertan: “2001an EAEn 4.200 federatu baino gehiago zeuden. Iaz, aldiz, ez ziren 2.000 izatera iristen”. Beherakada horrek arriskuan jarri du kirolaren izana ere, Arabako Federazioko buroaren ustetan: “Lehen bederatziz modalitate zeuden Araban eta bost baino ez daude orain”.

Sorpresak esku artean

Baina eskualdeko bolatokiak ilusioz heldu diote Arabako Txapelketaren 50. edizioari, mende

erdi ez baita egunero betetzen. Aurreratu dutenez, “ekimen bereziren bat edo beste” prestatzea dute buruan, oraindik gutziz lotuta ez duten arren. “Oroigarri bana emango zaie parte hartzaile guztiei, eta baita lesioren bat medio parte hartu ezin dutenei ere; bolari guztiei, funtsean”. Hala azaldu du Joseba Mirasek, Luiaondoko Lekubatxe Bolatoki Klubeko presidentea. Bazkari bat egitea ere ari dira planteatzeko, finalaren egunean bertan.

Horrez gain, beste “sorpresa” bat ere dute esku artean Aiaraldeko bola klubek, “kirola eta eskualdean jokatzeko den modalitatea ezagutzera emateko”. Aurten plazaratzeko asmoa dute egitasmo hori, eta ziur dira harrera beroa izango duela jendearen partetik, baina, momentuz, ez dute ezer gehiago aurreratu nahi.

ARABAKO BOLATOKI
TXAPELKETA 2024

- 02.22 Larunbata**
18:00 AIARA
LUIAONDO

02.22 Igandea
11:00 AIARA
LUIAONDO

03.01 Larunbata
18:00 LAUDIO
GARDEA

03.02 Igandea
11:00 LAUDIO
SAN JUAN

03.08 Larunbata
18:00 OKONDO
OKONDO

03.09 Igandea
11:00 OKONDO
OKONDO
- 03.15 Larunbata**
18:00 AMURRIO
TERTANGA

03.16 Igandea
11:00 URDUÑA
URDUÑA

04.05 Larunbata
18:00 LAUDIO
SAN ROQUE A

04.06 Igandea
11:00 LAUDIO
SAN ROQUE B

04.12 Larunbata
18:00 AIARA
KEXAA (Finala)

04.13 Igandea
11:00 AIARA
BEOTEGI (Finala)

Okondon egingo da Euskadiko Bola Txapelketaren 50. edizioa 2027an

Okondoko bolatokiak egingo dute txapelketa 2027an. Aiaraldea.eus

Testua
Txabi Alvarado Bañares

Data bat dute egutegian iltzatuta Okondoko Bola Taldeko ki-deek: 2027ko ekaina. Izan ere, herrian lehiatuko da Euskadiko Bolo Txapelketa urte horretan, eta ekimenaren 50. edizioa izango da gainera.

Albisteak ez ditu ezustean harrapatu Okondoko bolariak. Izan ere, txapelketa bolatoki batetik bestera mugitzen da urtez urte, jada finkatuta dagoen zikloari jarraituz. “Okondon due-la hoge urte inguru egin zen azkenengo aldiz”, oroitu du Estrella Alonsok. Txapelketak eskualdeko beste hainbat herri ere bisitatu ditu: 2016an Urduñan egin zen, eta iaz, aldiz, Luiaondon. Alonso “gogotsu” agertu da txapelketa Okondon hartzeko, oraindik bi urte baino gehiago falta diren arren. Okondoko Bola Taldeko kidearen iritziz, herrian bola zaletasuna sustatzeko balio ahalko luke zitak. 1980ko hamarkadan sortu zen herriko taldea, eta gaur

Kirol horrekiko zaletasuna sustatzeko baliatu nahi dute zita Okondoko bolariak

egun 16-17 kide daude bertan, nagusiak gehienak. “Oso zaila da belaunaldi aldaketa ematea, baina Luiaondon adibidez lortu dute gazte talde bat aktibatzea”, azaldu du.

Lau txapelketek ezaugarritzen dute urteko egutegia: Arabako Txapelketarekin hasten dira, San Prudentzioko txapelketa egiten dute gero, eta udan bi norgehiagoka antolatzen dituzte jaien testuinguruan, San Romangoa eta San Bartolomekoa. Azaroan, aldiz, Udazkeneko Txapelketa egiten dute, lau asteburutan zehar. “Jaie-tako tiradetan, adibidez, federatua ez dagoen jende ugarri animatzen da parte hartze-ra, baina gero ez dira itzultzen urtean zehar”, aipatu du Alonsok. Bere iritziz, jende hasiberriak “beldurra edo lotsa” izan dezake jendaurrean jaurtitze-ra, baina ziurtatu du bolatoki-ateak irekita daudela proba egin nahi duen ororentzat, txapelketa bakoitzaren aurretik entrenamendu irekiak egiten dituztela nabarmenduta.

kirola

Bi puntugatik galdu zuten Faduraren aurka, baina Laudio Tennis Klubeko kideak ziur daude esperientzia errepikatuko dutela.

Euskadiko Txapelketaren finalaren atarian geratu dira Laudioko tenis jokalaria

Euskadiko Txapelketako finalean geratu dira Laudio Tennis Klubeko neskak, baina badute harro egoteko arrazoirik. Aiaraldea.eus

Testua eta argazkiak **Txabi Alvarado Bñares**

Azkenean ezin dira Euskadiko taldekako finalera iritsi Laudio Tennis Klubeko kideak. Iragan otsailaren 15ean izan zen finalaurrekoa Gardeako kirolgunean, eta bi punturengatik soilik galdu zuten Getxoko Fadura taldearen aurka.

Hala ere, klubeko ardura dunak oso pozik azaldu dira norgehiagokak utzitako fruituekin. "Oso esperientzia aberasgarria" izan dela uste dute, "etorkizun hurbilean hobeto egiteko".

Andoni Agirretxeren aburuz,

helduko da euren unea. Entrenatzailea oso harro dago klubeko neskek azken urteetan izandako bilakaerarekin, eta uste du aukera izango dutela etorkizunean "Espainiako Txapelketara iritsi eta arrakasta handia lortzeko". Prestatzaile laudioarrarentzat "oso polita" izaten ari da jokalaria horiekin aritzea. "Sei urte inguru daromatzen eurekin, 10-11 urte dituzte orain, eta niretzat oso polita da ikustea tenis jokalaria zein pertsona moduan nola hazi diren", nabarmendu du, eta horregatik uste du "etorkizun hurbil eta oparoa" izango dutela.

Jokalaria eurak ere "oso ilu-

sionatuta" azaldu dira finalaurrekoetara iristeagatik: "Tenisa pixka bat indibiduala da, baina Euskadiko Txapelketan denok batera jokatu dugu, eta oso pozik egon gara". Hala azaldu zion Garazi Gardokik Aiaraaldea Komunikabideari. Otsaila oparoa izan du tenislari gazteak, txapeldunorde izan baitzen hilabete hasieran Arabako Txapelketako Alebinen kategorian. Maitane Cuadrak eta Jon Lujak, aldiz, lehenengo postua lortu zuten.

Hiru hamarkadetako ibilbidea

36 urte baino gehiago ditu Laudio Tennis Klubak berez. 1988.

Entrenatzailea oso harro dago klubeko neskek azken urteetan izandako bilakaerarekin

urtean eman zituen lehen urratsak, eta 1990ean eratu zen tenis eskola, 21 ikaslerekin. Urtez urte hazten joan zen egitasmoa, eta 1994-1995 denboraldian jo zuen goia, 113 ikaslerekin. Baina 2008an funtzionatzeari utzi zion, "Udalaren partetik laguntza gutxi jasotzeagatik, hein batean".

Klubak jardunik gabe igaro zituen hurrengo urteak, harik eta 2014an berriz martxan jarri zen arte, klubeko ikasle izandako Andoni Agirretxeren eskutik. Ordutik hona berak eraman ditu proiektuaren ardura nagusiak Gardeako kirolguneko instalazioetan.

babestutako edukia

MARTXOAKO FAKTORIAN

3 eta 4
10:00-13:00 • Faktorian
KOKORIKO/
INAUTERI JAIA
SENDABELARREN
IBILBIDEA ETA
UKENDUAK +
AURPEGIAK
MARGOTZEKO
GUNEA ETA
ESKULANAK
BAZKIDEEK 20€
EZ-BAZKIDEEK 25€
#HEZKUNTZAFAKTORIA
#KOKORIKO

3, astelehena
17:30 • Faktorian
KOKORIKO/
UDABERRI JAIA
ANE GEBARA
IPUIN KONTALARIA +
MIRIKIREN UDABERRI
ERRITUALA
DOAN
#HEZKUNTZAFAKTORIA
#FAMILIENFAKTORIA

6, eguna
19:00 • Faktorian
SOLASALDIA/
PATXI ITURREGI
ANTROPOZENOAREN
NOSTALGIA
LIBURUAREN
AURKEZPENA
DOAN
#KOMUNIKABIDEFAKTORIA

8, zapatua
Faktoria itxita
FEMINISMOA/
BATU
ESKUALDEKO
DEIALDIETARA!
#MARTXOAK8
#GORABORROKAFEMINISTA

Izen-ematea
beteta!

9, domeka
17:00-19:30 • Faktorian
TAILER BIZIAK/
KERAMIKA
AITZIBER
DUARTEREKIN
BAZKIDEEK 20€
EZ-BAZKIDEEK 25€
#BORBORELKARTEA

21, barikua
17:00-19:00 • Faktorian
LUDOTEKA/
AMETS
HARRAPAKARIAK
DOAN
#HEZKUNTZAFAKTORIA

26, eguaztena
18:30 • Faktorian
FAMILIEN KABIA/
LENGOAIA
ASTROLOGIKOA
ETA JAIOTZA
KARTA GURE
HAURRAK
EZAGUTZEKO
BALIABIDEA
ANE URIARTEREKIN
DOAN
#HEZKUNTZAFAKTORIA

27, eguna
19:00 • Faktorian
EMANALDIA/
KANTU
ERREBELDEAK
LAUDIO IKASTOLAKO
IKASLEEN ESKUTIK
DOAN
#KOMUNITATEFAKTORIA

29, zapatua
19:00-22:00 • Faktorian
NERABE ETA GAZTEAK/
NEON GLOW JAIA
BAZKIDEEK 3€
EZ-BAZKIDEEK 5€
#HEZKUNTZAFAKTORIA
#GAZTEGAZTEAK

30, domeka
11:00 • Faktorian
KOKORIKO/
0-3 URTEKO
HAURRENTZAKO
JOLAS LIBRERAKO
ESPASIOA
BAZKIDEEK 5€
EZ-BAZKIDEEK 6€
#HEZKUNTZAFAKTORIA
#FAMILIENFAKTORIA

BARIKURO
17:00etatik aurrera • Faktorian
HAUR ETA FAMILIENTZAKO
JOLASERAKO GUNE BEREZIA.
FAKTORIAN EGUNEROKOAN TOPATUKO
EZ DEN JOLASERAKO MATERIAL BEREZIA
TOPATUKO DUTE FAMILIEK. FAMILIEK
KUDEATUKO DUTE ESPASIOA.
#HEZKUNTZAFAKTORIA
#KOKORIKO

Auzolanean askoz hobeto!
EKITALDI HAUETAN
LAGUNTZEKO PREST
BAZAUDE IDATZIGUZU
688 64 79 42 ZENBAKIRA ;)
#AMESTEKOFAKTORIA

WWW.FAKTORIA.EUS

INFORMAZIO
GEHIAGORAKO:
HARPIDETU GURE
WHATSAPP KANALERA!

kirola

MENDIKO TRAIL-A

Emakumeentzako mendi ibilaldi berria egingo dute martxoaren 9an

Urrian egin zuten ekimenaren lehenengo edizioa. [Aiaraldea.eus](https://aiaraldea.eus)

Testua
Aitor Aspuru Saez

Urriaren 13ko esperientziaren ostean, mendi ibilaldi berria egingo dute Asaltamontes Female eta Amurrio Trail taldeek martxoaren 9an, 9:30ean Juan Urrutia plazatik abiatuta. 10 kilometroko ibilbidea prestatu dute Babio eta Burubio mendiak zeharkatzeko eta, garrantzitsuenak, emakumezkoen artean egiteko.

Izan ere, egitasmoaren xedea da emakumeen artean kirola eta elkar-ezagutza sustatzea, geroa-

go euren kabuz jarraitu dezaten jarduerarekin. Hainbat aukera eskainiko dituzte horretarako. "Taldetxoak egongo dira eta bakoitzak berezko erritmoa izango du. Emakume guztiontzako tokia egongo da, nahi duenak korrika edo ibiltzen egin dezan ibilbidea", aipatu du Amurrio Trailek. Hornidura puntuak jarriko dituzte bidean eta ize-na emateko aukera dago Interneten, doakoa da. Iazko urrian izan zen ekimenaren lehen edizioa eta modu positiboan baloratu zuten, 55 emakume inguruk parte hartu baitzuten.

PILOTA

Binakako Serie B Txapelketako finalerdiak jokatuko dira Orozkon

Testua
Aitor Aspuru Saez

Pilota profesionala itzuliko da ostiralean Orozkora, udal kiroldegira, hain zuzen. 20:45etik aurrera lau bikotek hartuko dute kantxa erabakitzeko zeintzuk izango diren Serie B Txapelketako binakako finalistak.

Partida batean Eiguren V-Bikuña eta Salaberria-Gaskue ari-tuko dira nor baino nor motiba-

tuago. Izan ere, larunbatean sailkatu ziren Labriten jokatutako play-offetan.

Zubizarreta III-Morgaetxebarrria eta Senar-Eskiroz bikoteek jokatuko duten partidatik aterako dira beste finalistak.

Sarrerek 20 euro balio dute eta Interneten eros daitezke, besteak beste. Edonola ere, Aiaraldea Komunikabideak, Orozko Udalari esker, sarrera bikoi-tza zozkatuko du.

TXIRRINDULARITZA

Urduñan hasiko da Itzuliaren azkenaurreko etapa

Itzulia Ozekatik igaro zen 2022ko edizioan. [Aiaraldea.eus](https://aiaraldea.eus)

Testua
Aimar Gutierrez Bidarte

Presentzia nabarmena izango du gizonezkoen Euskal Herriko Itzuliak (Itzulia Basque Country) aurten Aiaraldean. Izan ere, Urduñatik abiatuko da kirol probaren 5. etapa, azkenaurrekoa, apirilaren 11n.

Amurrioraino iritsiko dira txirrindulariak, eta Urduñara itzuliko dira gero, bertatik Gernikara abiatzeko, 172,4 kilometroko ibilbidea osatuta orotara.

"Bidetik, lau mendate gainditu beharko dituzte, eta ibilbidearen azken zatiko zenbait eremutan, ongi kokatzen jakin beharko dute txirrindulariek, etapa lortu nahi badute", azaldu dute antolatzaileek, eta nabarmendu dute Pello Bilbao txirrindulari gernikarrak parte hartu duela etaparen diseinuan.

Ez dute ibilbidearen gaineko xehetasun gehiago eman, baina, antolakuntzak plazaratu duen mapan ikusi daitekeenez, litekeena da etapak eskualdeko bes-

Amurriora joko dute txirrindulariek eta Urduñara gero berriz

te udalerrri batzuk ere zeharkatzea. Antolatzaileek nabarmendu dute honakoa izango dela Itzuliaren etapa bat Urduñatik abiatuko den lehen aldia. Itzuliaren 2021, 2022 zein 2023ko edizioek eskualdea bisitatu zuten; baina iazkoak, aldiz, ez.

"Etapa tranpak"

Otsailaren 13an egin zuten probaren aurkezpena. Apirilaren 7tik 12ra luzatuko da lasterketa, eta 870,2 kilometrokoa izango da guztira.

Antolatzaileek nabarmendu dute ibilbidea "oso irekia" dela eta balitekeela "lasterketaren egunera arte erabakita ez egotea".

Aurreratu dutenez, zenbait "etapa tranpa" daude, eta faboritoak "erne" ibili beharko dira eta "euren onena eman beharko dute". Oraindik ez dute zehaztu zeintzuk izango diren proban parte hartuko duten txirrindulariak, baina ziurtatu dute "ikuskitzen bikaina" egongo dela, "etortzen direnak etortzen direla".

herriko plaza

Idatzi zure mezua eta bidali argazkia agurrak@aiaraldea.eus helbidera eta Aiaraldea.eus atarian plazaratuko dugu. Martxoaren 12an argitaratuko da hamabostekariaren hurrengo zenbakia.

Urdax eta Leire
Jada 8 eta 6 buelta eguzkiari eman diozue... eskerrik asko zuen ama izatea aukeratzeagatik. Jarraitu zareten modukoak izaten eta bizitzaz disfrutatzen.muxuak
Ama

**BIDALI
ZURE
ZORION
AGURRA!**

Denborapasak

ERRAZA

		6			7	2		
		4		1	8			3
7			9					
						6	3	1
								5
9		3	6			4		7
					3			
5		8		7				
	1					9		4

ZAILA

			9	7		6	4	
7				2	4	3		
9			6	5			8	
4					7		2	5
	2	3				4		8
				8			6	
		2		4	6		3	
	7			9				
		6	7					

DENBORAPASEN SOLUZIOAK

Sudoku, hitz-gurutzatu eta hitz gezidunen soluzioak webgunean ikusgai: <http://www.aiaraldea.eus/denborapasak>

Zozketa

laiaiai irrintzi taldea eta

Erraiak dokumentala Amurrio

Antzokian ikusteko bi sarrera

bikoitzen zozketa

laiaiai Irrintzi Taldea + *Erraiak* dokumentala ikusteko bi sarrera bikoitzen zozketa

Parte hartzeko sartu www.aiaraldea.eus atarian **Zozketaren data:** Otsailak 28, 14:00etan.

IRAKURKETA GUNEA

AMONATXOAK

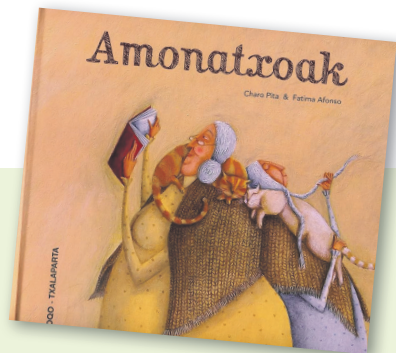
Idazlea: Charo Pita

Ilustratzailea: Fatima Afonso

Itzultzailea: Arkaitz Goikoetxea

Argitaletxea: Txalaparta

Bi amonen istorioa kontatzen du ipuinak. Bizitzan gauza materialetatik at bien arteko elkarlan eta maitasuna garrantzitsuen delako adierazten digu ipuinak.

IKUSEZIN

Idazlea: Eloy Moreno

Itzultzailea: Ipar Alkain Kazabon

Argitaletxea: Denonartean

Adina: 12 urtetatik gora

Ikusezina izatearen desirarekin edo ez izatearen miresmenarekin jolasten du idazleak. Ikasle baten jazarpena kontatzen du eta beraren bizipenak, heldu batek narratuta.

JOLASGUNEA

KLARIONA

Material sinplea, lortzeko erraza eta pertsona guztiek noizbait eskuetan izan duguna.

Klarionak kaleak jolasez betetzeko aukera eman digu. Klarionak kaleak umeenak egiten ditu. Klarionak kalea jolaserako berreskuratu egiten du.

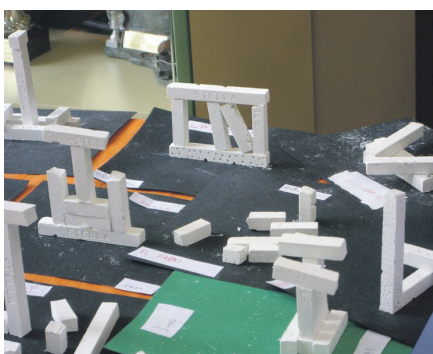
Klariona, kaleak beraienak egiteko, haurrek daukaten arma ezin hobea da.

Klarionak hamaika erabilera ditu eta hamaika jolas sortu daitezke berarekin. Material efimeroa da, erraz borraratzen da kaleetatik. Material hauskorra da eta beraz lasaitasun batekin eta mimoz tratatu behar da erabiltzen dugunean.

Hauek dira klarion batekin egin daitezkeenak:

JOLAS PROPOSAMENAK:

- Jolas ugari egin daitezke klarionarekin: hiru lerroan, trukame, damak, Twister erraldoia, urkatua, gailetaren jolasa...
- Mugak behar dituen edozien jolas egiteko aukera ematen du. Porteria bat izan diateke, marra zuzenak eginda futbolin erraldoi bat sortu diateke, kanika/txapekin jolasteko gunea zehazteko balio du, punteria fintzeko ere balio du...
- Ibilbideak egin daitezke: kanikekin ibiltzeko ibilbideak, norbera ibiltzeko ibilbide magikoak, tronpek jolasteko gunea zehaztu dezakete, harri-orri-ar jolaserako jolasteko ibilbideak...
- Sormena lantzeko hamaika proposamen egin daitezke: bideratuagoak, adibidez, helduek lurrian formak eginda eta haurrek kolorez betez, edo ez bideratuak haurrei beraien barrutik ateratzen denetik abiatzea.
- Klarionak bustiz gero ere margotzeko aukera ematen dute eta beste material bat

eta beste margotzeko modu bat deskubrituko dute haurrek.

- Eskulanak egin daitezke: betiko gatz poteak, koloretako gatz horrekin marrazkiak eginez.
- Klarionekin eraikuntzak egin daitezke, edo hauek zizelkatuz eskulturak egin.

**KLARIONA EMAN HAURREI
MUNDUA KOLOREZ ETA JOLASEZ
KONKISTATU DEZATEN**

KOKORIKO
HEZKUNTZA FAKTORIA

Inauteriak

Inauteriek udaberria gertu dugula iragartzen digute, udaberriko lehen ilargi beterako berrogei egun besterik ez dugula itxaron behar iragartzen digute. Amalurra berri ere indartsu esnatzeko gutxi falta dela ospatzen dugu. Horregatik inauteriak poztasun eta parrandarako garaiak dira. Mamu zaharrak usatzeko eta uzta onaren esperoan jartzeko. Artzaintentzako negu hotzaren bukaera ere iragartzen zuen eta ardiekin berriro mendietara joateko garaia zetorrela iragarri egiten zuten inauteri garaiek.

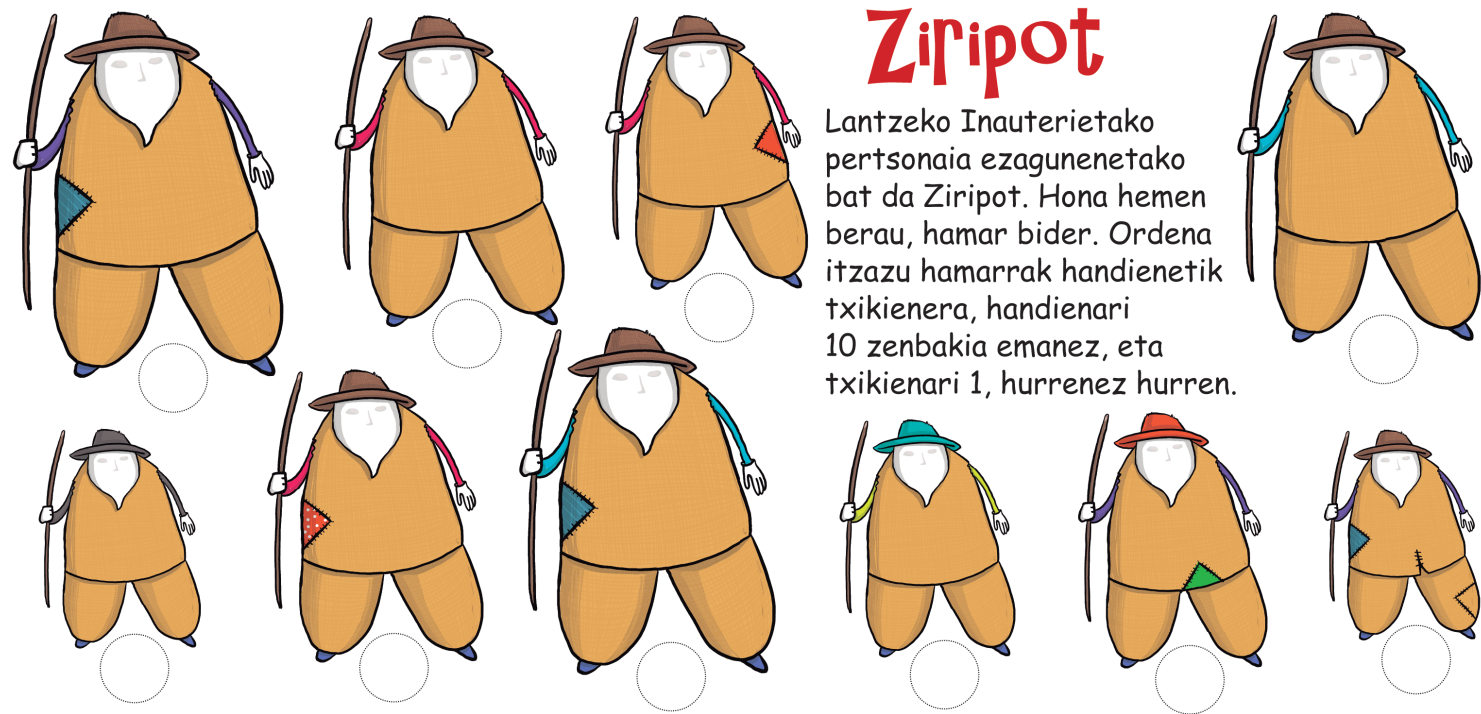
Euskal Herrian inguruan zituzten trapu eta animalia azalak jantzi eta garaia ospatu egiten zuten, gaur egun mo-zorro ezberdinak jantzi egiten ditugu. Eta inauteriak herri askotan ospatzen dira. Mozorroak beste pertsona bat izateko aukera ematen digu, beste rol batzuk frogatzeko aukera.

Hazkuntzaren ikuspuntutik mozorroa aukeratzerakoan bi gomendio idaztea ezinbestekoa iruditzen zait. Haur jaio-berriak ditugunean, kontuz helduek eta inguruan dituzten haurrek zer nolako mozorroa jartzen duten. Aurpegia asko tapatzen bada edota aurpegia oso margotua badugu, haur txiki hori ez da seguru sentituko eta egun zoriontsua izatetik, beldur egun bat izatera pasa daiteke. Beraz, saiatu aurpegia asko estaltzen ez duen mozorra jartzen.

Bestetik, eta oraindik ageri direlako horrelako mozorroak kaletik, beste pertsona bat iraindu dezaket mozorroetatik aldendu. Mozorro hauek normalean jendartean boterea duen norbaitek jartzen ditu zapalduago daudenen paperean jarri. Adibidez, beste kultura baten rol oso estereotipatuak hartzeak, kultura horretakoak iraindu ditzake, edo rol oso estereotipatuak hartzeak ere irainerako tartea zabaltzen du. Beraz, beste pertsona bat zauritu dezakegunaren zantzuak baditugu hobe da mozorroz aldatzea.

Udaberria dator, Amalurra indartsu dator berriro, eta ondo pasatzeko egun hau denak ondo pasatzeko garaia izan dadila, inor iraindu edo zapaldu gabe eta inork beldurrik pasa gabe.

A collection of 10 Ziripot character cutouts arranged in two rows. Each character is a stylized figure with a large white beard, wearing a brown hat and a brown tunic with a small patch. They are holding a long stick. The cutouts are designed to be placed on a grid for a puzzle.

Ziripot

Lantzeko Inauterietako pertsonaia ezagunenetako bat da Ziripot. Hona hemen berau, hamar bider. Ordena itzazu hamarrak handienetik txikienera, handienari 10 zenbakia emanez, eta txikienari 1, hurrenez hurren.

Sudokua

	T			S	O
L		S		A	
		O	S		
	A		I		T
	S			I	L
A	L	I		T	

Bete itzazu sudoku honen hutsuneak OTSAIL hitza osatzen duten hizkiak erabiliz (O, T, S, A, I eta L). Kontuan hartu hizki bakoitzak behin agertu behar duela lerro, zutabe eta area bakoitzeko.

Mozorro Festa

Gauza hauek guztiak Inauterietako mozorroen osagarriak izaten dira. Horien artetik hiru bi bider ageri dira, zeintzuk? Bide batez, margotu itzazu denak.

A collection of various items related to the Mozorro Festa, including hats, masks, shoes, and other accessories. Some items are marked with arrows, indicating they appear twice in the collection.

SOLUZIOAK

Lantzeko Inauteria

A collection of various items related to the Lantzeko Inauteria, including hats, masks, and other accessories. Some items are marked with arrows, indicating they appear twice in the collection.

Mozorro Festa

A collection of various items related to the Mozorro Festa, including hats, masks, and other accessories. Some items are marked with arrows, indicating they appear twice in the collection.

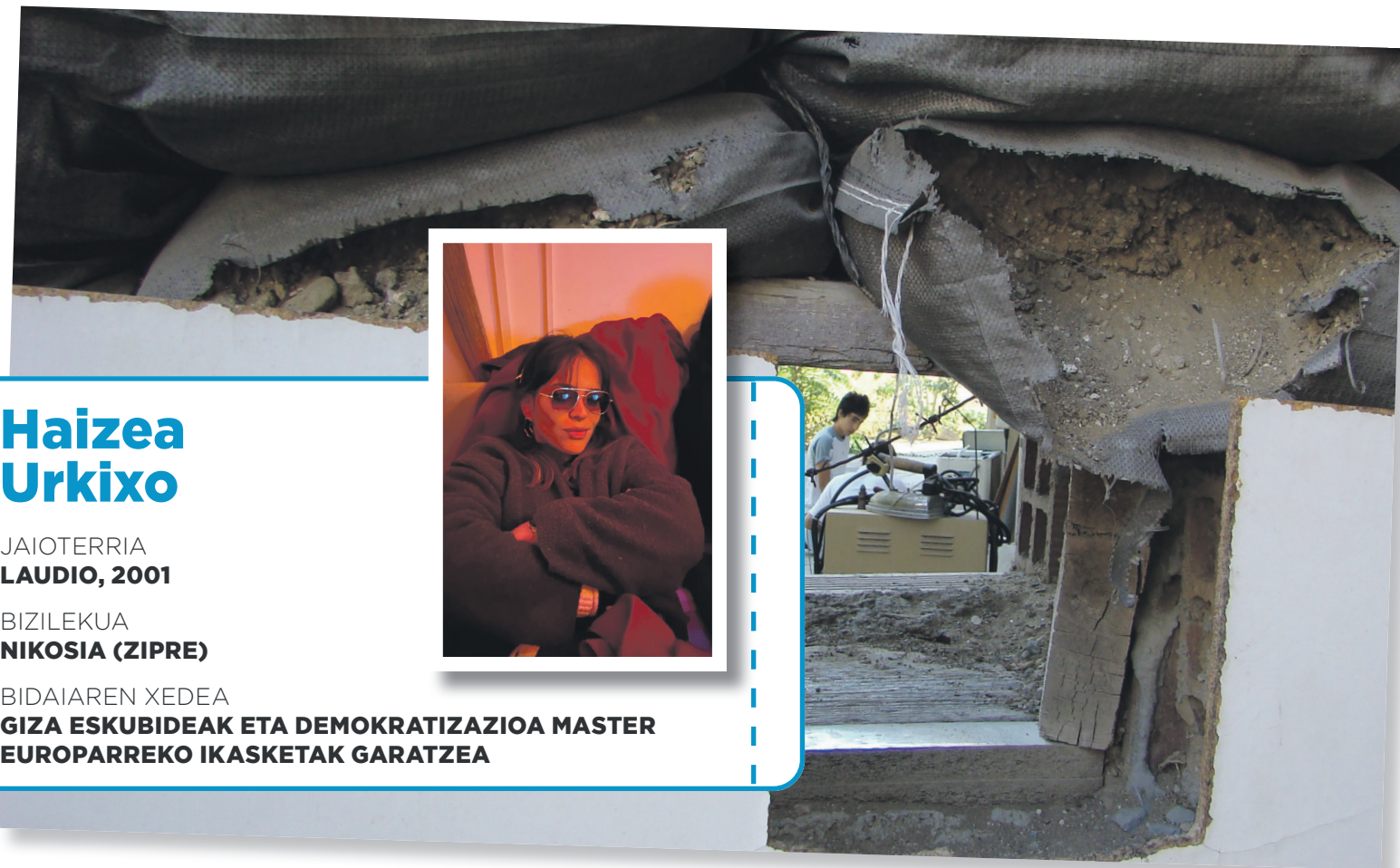
Sudokua

	T			S	O
L		S		A	
		O	S		
	A		I		T
	S			I	L
A	L	I		T	

Kontra

Aiaraldetik mundura

Haizea Urkixo

JAOTERRIA
AUDIO, 2001

BIZILEKUA
NIKOSIA (ZIPRE)

BIDAIAREN XEDEA
GIZA ESKUBIDEAK ETA DEMOKRATIZAZIOA MASTER
EUROPARREKO IKASKETAK GARATZEA

ZIPRE

DESKRIBAPENA

Mediterraneo ekialdeko herrialde uhartetarra da. Zipreko Errepublikak uhartearen hegoaldeko bi herenak kontrolatzen ditu soilik. Izan ere, Turkiak 1974an iparralde okupatu eta Ipar Zipreko Turkiar Errepublika sortu zuen bertan, nazioartean Turkiak besterik onartzen ez duen herrialdea.

AZALERA

9.242 kilometro koadro.

BIZTANLEAK

1,34 milioi biztanle.

HIZKUNTZAK

Greziara eta turkiera dira hizkuntza ofizialak

“Asko harritu nau gatazka sozialaren eta mugimendu politikoaren narratibak”

Zipren zaude orain bizitzen. Nola heldu zinen hara?

Nire ikasketengatik. Giza Eskubideak eta Demokratizazioa master europarra ari naiz ikasten; lehenengo sei hilabetea Venezian izan da, eta bigarrena Europako 42 unibertsitate ezberdinetan egin deza-kezu. Hautaketa Master Amaierako Lanaren gaiari lotutakoa da, hau da, unibertsitate bakoitzak dituen adituen arabera hartzen zaituzte batean edo bestean. “Generoa eta Gatazka: emakumeek euskal gatazkan eta ebazpenean izan duten papera genero-ikuspegitik”, gai hori ikertzean oinarrituko da nire lana, eta egokitu zaidan tutorea generoan eta gatazkan ebazpenean eta mediazioan aditua da. Master Amaierako Lana egiteaz gain, Giza Eskubideak, Generoa eta Gatazka eta Erradikalizazioaren dinamika ikasgaiak ditut Zipreko Unibertsitatean. Aurretik, Humanitate Digi-

tal Globalak ikasi nuen Mondragon Unibertsitatean, eta Ikasketa Globalen adarretik jo nuen.

Nikosiya hegoaldean bizi zara. Hiria bitan banatuta dago eta NBEk babesten du muga. Zer eragin du horrek bertako biztanleengan?

Zentzu horretan, Zipre oso herrialde berezia dela esango nuke. Herrialde honen historia begiratzuz gero, ikusi daiteke erreinu asko pasa direla bertatik, zonalde estrategikoa baita interes geopolitikoetarako dagokienez. Historia hurbilari erreparatzen badiogu 192ean britaniar kolonia bihurtu zen Zipre, eta 1960an independentzia lortu zuenean Grezia eta Turkiaren bermepeko errepublika bihurtu zen, horrek tentsioak areagotu zituen urteetan zehar eta borroka armatuari ekitea ekarri zuen. 1974an, Greziako junta militarrekin lotutako

estatu-kolpe bat egon zen, eta horren ondorioz, Turkiak iparraldeko Zipre inbaditu zuen [...] Ziprek gauegun bananduta jarraitzen du.

Ni mugatik 5 minutura bizi naiz, esan bezala, hegoaldeko Nikosian, baina iparraldeko alde okupatua behin baino gehiagotan pasa naiz. Arraroa da horrelako muga bat zeharkatzea baina normalizatu dago hemengoak ez garen pertsonen artean eta turisten artean. Bertako jendearen errealitatea, aldiz, ezberdina da: trauma intergenerazionala eta iruditegi kolektiboan jarraitzen duten minak hor daude oraindik.

Zer da Zipretik gehien harritu zaituena? ezberdintasun eta antzekotasunak Euskal Herriarekiko?

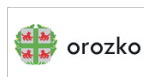
Asko harritu nau zein den gatazka sozialaren eta mugimendu politikoaren narratiba. Izan ere, Euskal

Herritik oso urrun gaude, testuiguru geopolitiko oso ezberdin batean, eta Europar Batasunaren barne gauden arren, badira ezberdintasuna dakartzaten detaileak munduari begiratzeko eran, ez delako gauza bera mundua Euskal Herri- tik begiratzeko edota Zipretik. Horrekin lotuta gehien harritu naue- na da Palestinako genozidioareki- ko duten ikuspuntua dela esango nuke. Askok logika neoliberalista eta kolonialistaren baitan dauden argudioak dituzte Israelgo estatua- ren jarrera justifikatzeko.

Era berean, oso irla txikia iza- nik mugimendu sozial ugari daude: egunero dago zer bait, hitzaldi bat, pelikula erreproduzio bat, tailer bat... Mugimendua dago, agian ez dago Euskal Herrian bezain poli- tizatua, baina mugimendu sozial guztiak dira politikoak.

Elkarriketa osoa irakurgai Aiaraldea.eus atarian.

EGUNKARI HAU LAGUNTZEN DUTE:

araba álava
foru aldundia diputación foral

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA